

Turinys

Credo

<i>Kun. Artūras KAZLAUSKAS</i> Evangelijos žinia ir tūkstantmetė Lietuva	2
--	---

Kronika

<i>J. MALINAUSKAS, J. ŽEMAITAITIS</i> Bažnyčios pulsas	4
<i>Tomas VILUCKAS</i> 1000-mečio iškilms – mūsų veidrodis?	6
<i>Dr. Andrius NAVICKAS</i> Metas naujam Baltijos keliui	7

Credo

<i>Kun. Kęstutis BRILIUS MIC</i> Kas didesnis?	8
<i>Tomas VILUCKAS</i> „Savo vaikams atsakysi...“	9
Klausimai ganytojams	10

Didelės ir mažos kryžkelės

<i>Antanas SAULAITIS SJ</i> „Tave labai myliu, bet...“	11
<i>Eglė ŽEMAITIENĖ</i> „Mama, Dievulis eina“	12
<i>Jūratė KUODYTĖ</i> Mokyti kaip visi	14
<i>Zita VASILIAUSKAITĖ</i> Abejingumo gyvenimui virusas	16
<i>Dalė GUDŽINSKIENĖ</i> Bažnyčios vaikai	18
<i>Dr. Ramunė JURKUVIENĖ</i> Ar saugūs vaikai viešojoje erdvėje?	20
Ką nuplauna vaikų ašaros	22

Akiračiai

<i>Vanda IBIANSKA</i> Prieštaringoji Marija Montesori	24
<i>Virginija SKORUPSKIENĖ</i> „Atsigręžkime veidu į vaiką“	26

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

<i>Rūta POCIUTĖ</i> Jono Pauliaus II Kūno teologija	28
--	----

Atokvėpio valandai

<i>G. GUARESCHI</i> . Atgaila	31
-------------------------------	----

Gero kino kampelis

<i>Ramūnas AUŠROTAS</i> Atpirkimas iš vidaus	33
---	----

Sveikata

O gal vaikeliui trūksta geležies?	34
-----------------------------------	----

Gyvenimas kaip senas vynas

<i>Vanda IBIANSKA</i> Močiutės ir anūkėliai	35
--	----

Mieli Artumos bičiuliai,

nežinau kaip Jūs, bet aš ir vėl neįvykdžiau visų savo didžiųjų planų per trumpoms atostogoms: ap-
lankyti tolėliau gyvenančius giminaičius ir draugus,
nuvykti į nuostabius vasarinius atlaidus beigi baž-
nyčių jubiliejus, renginius, konferencijas, koncertus,
festivalius, kurių šiemet apstu... Bet suvis labiausiai
man norėjos kuo daugiau laiko praleisti su savo šei-
ma! Ir bet koku oru: ar siaučiant vidurvasario audrai, kai staiga viskas
aptemsta, medžiai nusvyra kone iki žemės, lietus veržiasi pro uždarus
langus, vaikai iš siaubo tuoj pravirks, o tu bandai visaip juos linksmin-
ti, nors pačiam gal net dar baisiau – ar tas beržas prie pat namo nelūš,
ar trobelės stogas atlaikys... ir, ačiū Dievui bei angelams, kieme lūžta
tik klevas, tesugriaudamas pavėsinę; ar saulėkaitoje iki pamėlynavimo
pliuškenantis ežere, nes jau tuoj tuoj išmoksime plaukti; ar vakarojant
prie laužo iki išnaktų – „ne, ne, dar visai nenoriu miego“ ir čia pat ant
suoliuko „lūžta“... Ech, gal ir labai egoistiška, nevisuomeniška, bet ne
didingi festivalių akordai, o būtent šitos akimirkos pačios brangiau-
sios, džiugiausios! Jų, žinoma, ir vėl per mažai...

Truputį liūdna ir kažkaip smagu... Kažkodėl įtariu, kad Jums kaip
ir man. Turbūt labai banalu, bet ir ganėtinai lietuviška šitaip atsidus-
ti, jog per trumpos ir taip greitai prabėga tos mūsų Tėviškės vasa-
ros... Nors visai smagu ir apglėbti iš senelių ar stovyklų sugrįžusius
vaikus, klausytis jų čiaušėjimo apie patirtus įspūdžius, džiugu po
ilgesnės pertraukos susitikti ir su jau išsiilgtais bičiuliais... Juk visa
tai – lyg vasaros pratęsimas, kai galim vėl tiesiog pabūti visi drauge,
gerti šviežiai džiovintų žolelių arbatą, dalytis iš kaimo parsivežtu sū-
riu ir močiutės virta obuoliene su kriaušėm arba kvapniu naujuoju
medum iš Rokų Miško Kelmyno kaimo... Ir skaityti naująją „Artu-
mą“! (atsiprašau, nekukliai pasakiau.)

Gi apie ką daugiau rugsėjį galėtume rašyti, jei ne apie vaikus, ku-
rie vėl skubės (o gal ir ne?) į mokyklas (vairuotojai, maldauju, būkite
žmonės!)? Ir visai ne todėl, kad mūsų vyriausioji dukra šiemet eis į
pirmąją klasę, ir ne apie smagius atostogų prisiminimus kalbėsime šia-
me numeryje. Labai gera buvo išgirsti per vasarinę naujienų badmetį
žiniasklaidos visaip ištransliuotus europinės statistikos duomenis, kad
Lietuvoje per pastaruosius metus gimstamumas didėjo sparčiausiai!
Tačiau sugrįžus iš vasaros rojaus, regis, vėl užgriūva kasdienės tikrovės
įtemptas eismas... Ir čia pat pasigirsta slegiančių balsų: bet juk kaip
sunku auginti vaikus šiais laikais, kiek pavojų, kaip viskas brangu, ir
bus tik blogiau ir blogiau... Ar iš tiesų taip? Pažiūrėsim.

Darius Chmieliauskas

P. S. AČIŲ visiems, kurie atsiuntė mūsų apklausos anketas! Dar
nespėjusių LABAI prašome: padarykite tai. Jūsų nuomonių ir pasiūly-
mų ateities „Artumai“ lauksime iki rugsėjo 15 d., o anketas galite rasti
interneto svetainėje www.artuma.lt. Kurkime „Artumą“ drauge!

P. P. S. Na, o kodėl viršelyje šį kartą didelis Angelas su mažu
vaiku ir kamputyje dar mažesnė Švenčiausioji Trejybė – spręskite
patys, nebeliko man vietos ir laiko rašyti. Dabar jau tikrai dedu taš-
ką ir lekiu Aukštaitijos miškan, pas tris Princeses ir vieną Karalienę,
gaudyti paskutinių karališkos vasaros akimirkų.

Viršelyje – Angelas Sargas. *Andriejus Romanovskis. Kaunas, apie 1680 m.*

Evangelijos žinia ir tūkstantmetė Lietuva

Rugsėjo kalendorius

Kasmetinė rugsėjo piligrimystė į Šiluvą šiemet pažymėta Evangelijos žinios tūkstantmečiui Lietuvai jubiliejumi. Šventojo Brunono nukankinimas ir ta proga paminėtas Lietuvos vardas mūsų vyskupų paskatino parodyti esmę – misijų arkivyskupas Brunonas mūsų protėviams nešė Evangeliją. Tik po kelių šimtmečių mūsų šalis tapo krikščioniška – paskutine Evangeliją priėmusia Europos valstybe. Evangelija graikiškai – geroji, linksmoji, džiugioji naujiena. Ech, man ji kartais atrodo seniai girdėta, nusibodusi. Ir visai ne linksma, ir ne džiugi... Bet čia turbūt kaltas aš pats. Nepažįstu jos. Man reikia kasdien atsiversti Bibliją ir skaityti. Skaityti ir klausytis, ir apmąstyti. Ir pamatyti pasaulį ir gyvenimą jame Dievo akimis. Ne savo, bet Dievo akimis.

Sekmadieniai

Rugsėjo 6-oji – XXIII eilinis sekmadienis. Lietuvoje nenaudojame Krikšto apeigos, kai krikštytojas paliečia pakrikštytajam ausis ir lūpas, sakdamas, kaip Jėzus tada sakė: „Efata! Atsiverk!“ Apmąstydami kurčio nebylio ir Jėzaus susitikimą, krikščionys suvokia, jog Jėzus – tas asmuo, kuris atveria mums ausis, kad išgirstume Dievo kalbėjimą, ir lūpas, kad galėtume perduoti pasauliui išgirstąjį Dievo žinį.

Tėve, kuris išsirenki mažuosius ir skurdžiuosius, idant juos padarytum ti-

kėjimo kupiniais tavosios karalystės paveldėtojais, padėk mums ištarti padėsinimo žodį nusiminusiems, kad jų liežuvis atsirištų ir visa negaliojanti žmonija, net melstis nepajėgianti, užgiedotų himną tavųjų stebuklų didybei.

Rugsėjo 13-oji – XXIV eilinis sekmadienis. Tada kelyje mokiniams Jėzus uždavė klausimą, kuo jį laiko žmonės. Paskui paklausė, kuo jį laiko mokiniai. Mums reikia asmeniškai atsakyti: kuo laiku Jėzų iš Nazareto? Daug nuomonių apie jį šiandien, kaip ir vakar, pasaulyje. Krikščioniui jis – gyvenimo Moky-

tojas ir Viešpats, Dievo Sūnus, Dievo Veidas, Dievo Meilė. Tačiau žodžių čia negana. Mums reikia gyventi taip, kaip gyveno jis. Ar esam tam pasirengę?

Tėve, vargstančiųjų ir kenčiančiųjų stiprybė, tavo Šventoji Dvasia tepadeda mums širdimi tikėti ir darbais išpažinti, kad Jėzus yra tavo Pateptasis, Mesijas, ir gyventi pagal jo žodį ir pavyzdį neabejojant, jog išgelbėsime savo gyvybę tik būdami pasirengę jį prarasti.

Rugsėjo 20-oji – XXV eilinis sekmadienis. Jėzus pakeitė pasaulį jau vien tuo, kad išaukštino tarnavimą. Jis mokė: pats didžiausias yra tas, kuris moka tarnauti. Jėzus parodė savo gyvenimu, kad ir Dievas tarnauja. Ir tarnauja žmogui. Kai sekmadeniais esame kviečiami susirinkti į draugę, esame kviečiami priimti Dievo tarnavimą mums. Juk tai ir reiškia graikiškai: *liturgija – tarnyba tautos gerovei*. Jėzus nori išmokyti mus tarnavimo meno, tarnavimo didybės.

Kasdieniam Šventojo Rašto skaitymui

2009 m. rugsėjis

1 A 1 Tes 5, 1–6. 9–11; Ps 27; Lk 4, 31–37
2 T Kol 1, 1–8; Ps 52; Lk 4, 38–44
3 K Kol 1, 9–14; Ps 98; Lk 5, 1–11
4 P Kol 1, 15–20; Ps 100; Lk 5, 33–39
5 Š Kol 1, 21–23; Ps 54; Lk 6, 1–5
6 S Iz 35, 4–7a; Ps 146; Jok 2, 1–5; Mk 7, 31–37 (III sav.)
7 P Kol 1, 24–2, 3; Ps 62; Lk 6, 6–11
8 A Mch 5, 1–4a; Ps 13; Rom 8, 28–30; Mt 1, 1–16. 18–23
9 T Kol 3, 1–11; Ps 145; Lk 6, 20–26
10 K Kol 3, 12–17; Ps 150; Lk 6, 27–38
11 P 1 Tim 1, 1–2. 12–14; Ps 16; Lk 6, 39–42
12 Š 1 Tim 1, 15–17; Ps 113; Lk 6, 43–49
13 S Iz 50, 5–9a; Ps 116; Jok 2, 14–18; Mk 8, 27–35 (IV sav.)

14 P Sk 21, 4b–9 (arba Fil 2, 6–11); Ps 78; Jn 3, 13–17
15 A Žyd 5, 7–9; Ps 31; Jn 19, 25–27 (arba Lk 2, 33–35)
16 T 1 Tim 3, 14–16; Ps 111; Lk 7, 31–35
17 K 1 Tim 4, 12–16; Ps 111; Lk 7, 36–50
18 P 1 Tim 6, 3–12; Ps 49; Lk 8, 1–3
19 Š 1 Tim 6, 13–16; Ps 100; Lk 8, 4–15
20 S Išm 2, 12. 17–20; Ps 54; Jok 3, 16–4, 3; Mk 9, 30–37 (I sav.)
21 P Ef 4, 1–7. 11–13; Ps 19; Mt 9, 9–13
22 A Ezd 6, 7–8. 12b. 14–20; Ps 122; Lk 8, 19–21
23 T Ezd 9, 5–9; Tob 13; Lk 9, 1–6
24 K Ag 1, 1–8; Ps 149; Lk 9, 7–9
25 P Ag 2, 1–9; Ps 43; Lk 9, 18–22
26 Š Zch 2, 5–9a. 14–15a; Jer 31, 10–13; Lk 9, 43b–45

27 S Sk 11, 25–29; Ps 19; Jok 5, 1–6; Mk 9, 38–43. 45. 47–48 (II sav.)
28 P Zch 8, 2–8; Ps 102; Lk 9, 46–50
29 A Dan 7, 9–10. 13–14 (arba Apr 12, 7–12a); Ps 138; Jn 1, 47–51
30 T Neh 2, 1–8; Ps 137; Lk 9, 57–62

Rugsėji popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad Dievo žodis būtų geriau pažintas, priimtas ir juo gyvenama kaip tikru laisvės ir džiaugsmo šaltiniu;

misijų – kad dažnai su dideliais sunkumais susiduriantys Laosas, Kambodžos ir Mianmaro krikščionys pasitikėdami Šventosios Dvasios galia neprarastų drąsos skelbti Evangeliją savo broliams ir seserims.

Dieve, visų žmonių Tėve, tu nori, kad paskutiniai būtų pirmieji, o savosios karalystės matu padarai vaiką, tad duok mums išminties iš aukštybių, kad priimtume tavo Sūnaus žodį ir suprastume, kad tavo akyse didžiausias yra tas, kuris tarnauja.

Rugsėjo 27-oji – XXVI eilinis sekmadienis. Eidamas Laisvės alėja Kaune, kasdien sutinku tvarkingus jaunuolius su knygomis rankose. Jie vis užkalbina praeivius... Mormonai. Jėzaus Kristaus Bažnyčios vyresnieji iš JAV skelbia Dievą. Vienas garbingas kunigas pasakojo, kad jis jiems aiškinęs, jog katalikiškoje Lietuvoje jų misija – velnio darbas... Jie – ne mūsiškiai. O aš vis susimąstau, ar ne man reikėtų būti jų vietoje (ir šitaip perduoti jau mūsiškę žinią)...

Dieve, neleidęs, jog tavo tautoje pritrūktų pranašų, išliek savąją Dvasią ant naujojo Izraelio – Bažnyčios, kad kiekvienas žmogus apskiai turėtų tavųjų dovanų ir kad kiekvienai pasaulio šaliai būtų skelbiamas tavosios meilės stebuklas.

Iškilmės, šventės ir minėjimai

Rugsėjo 1-oji – Laisvės, mokslo ir žinių diena.

Atsiųsk, Viešpatie, savąją Dvasią ir būk visos mūsų veiklos įkvėpėjas, pradžia ir pabaiga.

Rugsėjo 3-iąją minime šv. Grigalių Didįjį, popiežių, Bažnyčios mokytoją (VI a.).

O Tėve, mes džiaugiamės, kad savo Bažnyčią tu drąsini šventojo Grigaliaus pavyzdžiu, jo žodžiu mokai, jo malda saugai.

Rugsėjo 8-oji – Dievo Motinos Gimimo iškilmės.

Šiandien, kai pagerbiame palaimintosios Mergelės Marijos gimimą, mums dera tave, Tėve, garbinti, aukštinti ir šlovinti. Šventosios Dvasios veikimu ji pradėjo vienatinį tavo Sūnų ir, išlikdama garbinga Mergelė, pagimdė pasauliui amžinąją šviesą – mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

Rugsėjo 14-oji – šventojo Kryžiaus išaukštinimo šventė.

Tavo Sūnaus, o Tėve, išganinga kančia visiems apreiškė, jog reikia tave išpažinti,

o neapsakoma kryžiaus galia žmonijai parodė šio pasaulio pralaimėjimą ir Nukryžiuotojo pergalę.

Rugsėjo 15-oji – Palaimintosios Mergelės Marijos Sopulingosios minėjimas.

Kristaus Motina Šventoji, spausk giliai širdin manojon Nukryžiuotojo žaizdas, tu neduok praieit pro šalį, jo širdies skausmų bent dalį leisk iškėsti už kaltes.

Rugsėjo 16-ąją minime šv. kankinius popiežių Kornelijų ir vyskupą Kiprijoną (III a.).

Šventųjų kankinių kraujas, pralietas Kristaus pavyzdžiu už šventąjį tavo vardą, rodo nuostabią tavo malonės galybę: trapiam žmogui tu įkvepi tokį ryžtą, kad jis narsiu Dievo liudininku pasidaro drauge su mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi.

Rugsėjo 17-oji – Kauno arkivyskupijos, Panevėžio, Telšių, Šiaulių ir Vilkaviškio vyskupijų bažnyčių dedikavimo metinių iškilmės.

Tu, Dieve, maldos namuose dosnus gyveni ir, savo malone nuolat gaivindamas, iš mūsų kuri Šventosios Dvasios buveinę, tau mielo gyvenimo šviesa spinduliuojančią. Taip pat ir Kristaus sužadėtinę – dvasinę Bažnyčią, kurią šie regimi pastatai vaizduoja, tu savo malonės veikme šventini, kad tavo garbei ji dangų pasiektų kaip laiminga nesuskaitomų vaikų motina.

Rugsėjo 21-oji – šv. apaštalo ir evangelisto Mato šventė.

Dieve, savo Bažnyčią pastatei ant tvirto apaštalų pamato, kad amžiais ji būtų tavo šventumo ženklas žemėje ir skelbtų dieviškąją mokslą visai žmonijai.

Rugsėjo 23-iąją minime šv. kunigą Pijų iš Pietrelčinos (XX a.).

Tavoji Dvasia, Viešpatie, tesustiprina ir atnaujina tavąją Šeimyną, kad ji nuolat saugotų tikėjimo dovaną ir pa-

Algirdo Kazlos nuotrauka

sitikėdama keliautų ganytojų nurodytu keliu.

Rugsėjo 29-oji – šv. arkangelų Mykolo, Gabrieliaus ir Rapolo šventė.

Reikšdami pagarbą ištikimoms ir galingoms dvasioms, mes garbiname tave, jų Kūrėją. Mus žavi tavo sukurtasis jiems grožis, bet tu esi pati būties ir grožio pilnatvė, nepalyginti vertesnė mūsų prisirišimo ir meilės.

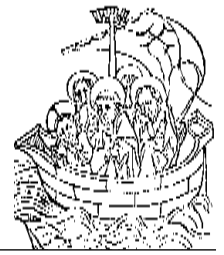
Rugsėjo 30-ąją – šv. Bažnyčios mokytojo kunigo Jeronimo minėjimas (IV a.).

Tu, Viešpatie, nepalieki kelionėje mūsų vieny, bet tarp mūsų esi gyvas ir veikiantis. Kaip kelionėje į Emausą, taip ir šiandien tu atveri mums Raštų prasmę ir sulaužai mums duoną.

O jei reikėtų Evangelijos esmę nusakyti vienu sakiniu? Manau, kad tai būtų angelų giesmė Betliejaus piemenims: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms“ (Lk 2, 14). Dievui garbė – ramybės sklindinas žmogus. O šita ramybė – ne idėja, bet asmuo – Jėzus iš Nazareto, mums padovanojamas kasdien vis iš naujo. Galbūt čia ir yra esmė: esam nelaimingi, nes ramybės trokštame, bandome ją susikurti ar įsigyti, o reikia tik pasiimti kaip dovaną, Dievo mums ištiestą. Pasiimti Jėzų į savąją piligrimystę per mūsų valandas, dienas, metus, šimtmečius, istoriją. Linkiu šitaip palaiminti tūkstantmetės Lietuvos žmogaus gyvenimo kelionę.

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Bažnyčios pulsas

Popiežius ir Visuotinė Bažnyčia

Svarbiausia vasaros naujiena Visuotinės Bažnyčios gyvenime buvo naujos, jau trečiosios, dabartinio popiežiaus enciklikos pasirodymas. Liepos 7 d. buvo pristatytas naujas Bažnyčios socialinio mokymo dokumentas – Benedikto XVI enciklika *Caritas in veritate* – „Meilė tiesoje“. Jos laukta ilgokai. Pirmosios žinios apie būsimą šio

dokumento pasirodymą buvo pasklidusios jau pernai. Šiomet ir pats Šventasis Tėvas išsitarė, kad encikliką jau buvo parašęs, bet, prasidėjus dabartiniam ekonominiam sunkmečiui, nusprendė ją peržiūrėti ir papildyti. Gal dėl to, kad apie enciklikos rašymą buvo iš anksto pranešta, o gal ir dėl krizės sužadinto didesnio jautrumo ūkinės ir socialinės veiklos moraliniams pagrindams, naujasis popiežiaus dokumentas sulaukė labai daug dėmesio. Juo susidomėjo JAV prezidentas Barackas Obama, jį komentavo Bažnyčios mokymui dėmesio paprastai neskiriantys ekonomikos žurnalai. O štai Lietuvos žiniasklaida naujosios enciklikos beveik nepastebėjo. Viena iš nedaugelio, jei

ne vieninteliame, *ELTA*'os paskelbtame pranešime visai šauta pro šalį, net ir antrašė *Caritas in veritate* į lietuvių kalbą išvertus žodžiais „Tikrasis geraširdiškumas“, neturinčiais daug bendro nei su lotynišku enciklikos pavadinimu, nei juo labiau su jos turiniu.

Vienas iškilmingiausių ir autoritetingiausių naujojo dokumento pristatymų buvo surengtas liepos 28-ąją Italijos Senate. Jame pagrindinis kalbėtojas buvo popiežiaus Valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone. „Kaip visi Bažnyčios socialinio mokymo dokumentai, taip ir ši enciklika, – sakė kardinolas, – nesiūlo nei kokių nors techninių sprendimų, nei ideologinės vizijos, bet nori priminti, kad žmogaus asmuo ir humaniškumą grindžiančios vertybės turi būti svarbiausias visų, taip pat ir ekonominių, procesų kriterijus. Benediktas XVI nesutinka su pasenusiu ekonominės ir socialinės veiklos supriešinimu, su tariamu ekonominių ir socialinių interesų nesuderinamumu. Moderniaisiais laikais žmogui buvo įskiepytas įsitikinimas, kad ekonominė veikla privalo visada vadovautis tik pelno didinimo kriterijumi ir kad rinkos laisvė garantuoja visas kitas žmogaus laisves, kad ji yra ir valstybės demokratizmo rodiklis. Bažnyčios socialinė doktrina skelbia, kad vien ekonominės laisvės teisingai ir tikrai laisvai visuomenei nepakanka.“

Kasmet liepos mėnesį popiežius atostogauja. Šiometines atostogas, nuo liepos 13 iki 29 d., Benediktas XVI praleido Alpių kalnuose, dvikalbiame autonominiame Aostos slėnio regione, prie Italijos sienos su Prancūzija ir Šveicarija. Čia jis jau atostogavo 2005 ir 2006 metais; čia ne kartą yra ilsėjęs ir popiežius Jonas Paulius II. Pradėdamas atostogas, Benediktas XV buvo pasiryžęs padirbėti prie savo knygos „Jėzus iš

Nazareto“ antrojo tomo ar gal net baigti jį rašyti. Deja, knygos teks dar kiek palaukti, nes ketvirtą atostogų dieną, liepos 16-ąją, popiežius pargriuvo ir susilaužė dešinės rankos riešą. Nors teko kiek pakoreguoti atostogų dienotvarkę, jis dėl to labai nenuliūdo ir pusiau juokais, pusiau rimtai paaiškino: „Jei angelas sargas nepanoro manęs apsaugoti nuo šitos patirties, vadinasi, pats Viešpats norėjo mane pamokyti kantrybės ir nuolankumo, paraginti, kad skirčiau daugiau laiko maldai ir meditacijai.“

Rugpjūčio-ąją Bažnyčios liturginis kalendorius minėjo Arso kleboną šv. Joną Mariją Vianėjų. Tądien sukako 150 metų nuo jo žemiškosios mirties ir gimimo dangui. Kartu tai buvo ir birželį pradėtų Kunigų metų kulminacinė diena. Per ją buvo paskelbtas Kunigų kongregacijos prefekto kardinolo Claudio Hummeso laiškas viso pasaulio kunigams. „Nesėkime Dievo Žodžio sėklos tik pro mūsų klebonijų langus, bet eikime į plačius visuomenės gyvenimo laukus <...> nuo vargšų iki visų visuomenės sluoksnių ir institucijų. Lankykime šeimas, visus žmones, ypač nutolusius pakrikštytuosius. Šiuolaikiniams žmonėms reikia Bažnyčios artumo. Eikime į dabartinę visuomenę kupini džiaugsmo ir entuziazmo. Būkime tikri, kad Viešpats mus lydės šioje misijoje, kad tai jis belsis į tas širdis, kurioms mes jį skelbsime“, – rašoma šiame laiške.

Panašiai ragindamas Kunigų metų proga kardinolas Hummesas kreipėsi ir į nuolatinus diakonus. Jiems skirtas laiškas buvo paskelbtas rugpjūčio 10 d., kai liturginis kalendorius minėjo kankinį diakoną šv. Lauryną. Nors diakonatas tam tikrais esminiais bruožais skiriasi nuo kunigystės, tačiau ir diakonai priklauso tam pačiam sakramentinės šventimų kunigystės luomui, kuriam priklauso vyskupai ir kunigai.

Lietuva

Vasaros metas pasiūlė ne tik džiaugsmų ir malonumų, bet ir gausesybę renginių.

Be abejo, visos šalies dėmesį patraukė Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio renginiai. Nors juose krikščioniškos temoms neatsirado daug vietos, tačiau šalies krikščionims ši Jubiliejaus šventė buvo gera proga dar sykį prisiliesti prie savo šaknų. Tai pažymėjo ir vienas garbingasis svečias – Šventojo Tėvo legatas, Kardinalų kolegijos dekanas kardinolas Angelo Sodano, savo homilijoje pabrėžęs, kad „Lietuva yra pašaukta ir išsaugoti bei dar labiau sustiprinti savo krikščionišką tapatybę“.

Liepos 12 d. įvyko išrinktosios prezidentės Dalios Grybauskaitės inauguracija. Šia proga Vilniaus arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios. Jose kardinolas Audrys Juozas Bačkis priminė, kad tik „pasitikėdami Dievu nepristigsime drąsos atlikti mums skirtąją misiją, įstengsime uoliai, su meile atlikti savo pareigas ir būsime tikri, kad tūkstantmečiam mūsų tautos vardui nėra grėsmės išnykti iš pasaulio žemėlapi“.

Netrukus po inauguracijos apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi aplankė naująją šalies vadovę. Sveikindamas ją pradėjusią eiti pareigas, nuncijus pabrėžė, jog „geras prezidentas – tai palaima šaliai“. Norisi tikėti, kad šie žodžiai įsikūnys D. Grybauskaitės darbuose.

Jubiliejinė tematika buvo pastebima įvairiuose vasaros renginiuose, stovyklose ir atlaiduose. Štai liepos 12 d. Kaišiadorių vyskupija minėjo šv. Brunono Kverfurtiečio kankinystės ir Lietuvos vardo tūkstantmečio sukaktį renginiais ir pamaldomis Rožinio slėpinių parke, esančiame Guronų kaime. Liepos 26-ąją tikintieji iš visos Lietuvos rinkosi į tradicinius kasmetinius Kryžių kalno atlaidus, kurie buvo skirti ir Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai jubiliejui paminėti. Ypatingas šių atlaidų akcentas – ekumeninės pamal-

dos. Jose dalyvavo katalikų, stačiatikių, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, jungtinės metodistų, Tikėjimo žodžio, Šiaulių evangelikų baptistų bažnyčių, Lietuvos Biblijos draugijos atstovai, net keturi vyskupai, tarp jų – ir evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis. Šis renginys priminė, kad nors Lietuva yra katalikiškas kraštas, prie jos klestėjimo prisideda ir kitų konfesijų krikščionys.

Daugybę maldininkų pritraukė ir tradiciniai atlidai Žemaičių Kalvarijoje, Linkuvoje, Marijampolėje, Pivašiunuose, Krekenavoje bei kitur.

Iš gausių vasaros stovyklų vertėtų išskirti pas mus gana retus krikščioniško meno puoselėtojams skirtus renginius. Liepos 19–26 d. Plungės rajone, Pakutuvėnuose, vyko pirmoji krikščioniško kino akademija „Šventųjų gyvenimai“. Jos dalyviai neformalioje aplinkoje galėjo susipažinti su kinematografiniu žvilgsniu į Katalikų Bažnyčios šventųjų gyvenimus ir jų dvasingumą. Stovyklautojai ne tik žiūrėjo filmus, bet ir diskutavo, susitiko su režisieriais, aktorais, kino kritikais.

Ten pat, Pakutuvėnuose, rugpjūčio 6–9 d. vyko kūrybinė stovykla „Pakutos dozė“, kurioje dalyvauti buvo kviečiami skirtingų sričių menininkai ir plačioji publika. Renginio programoje – paskaitos, koncertai, filmų peržiūros, improvizuotos muzikinės kūrybinės dirbtuvės. Savo patirtimi dalijosi tokios kultūros garsenybės kaip muzikantai Petras ir

Dominykas Vyšniauskai, Arvydas Jofė, kompozitorius Algirdas Martinaitis, fotografas Gintautas Trimakas, filosofas Tomas Sodeika, režisierius Vytautas V. Landsbergis. Šios stovyklos liudija, kad įmanoma surasti tikėjimo ir kultūros sąlyčio taškų, tiesti tiltus tarp jų.

Rugpjūčio 18–24 d. Lietuvoje vyko V Europos pranciškoniškojo jaunimo kongresas. Organizatoriai sulaukė apie 100 jaunų žmonių iš įvairių Senojo žemyno šalių, kuriose jau įsikūrusios nacionalinės pranciškoniškojo jaunimo brolijos. Jaunimas kartu meldėsi, klausėsi konferencijų, aplankė garsias mūsų krašto piligrimines šventoves. O rugpjūčio 23-ąją vilniečiai ir svečiai buvo pakviesti į koncertą su liudijimais miestui Bernardinų bažnyčios kiemelyje; koncerte dalyvavo ir „repuojantis“ Bronkso pranciškonas Stenas Fortuna. Šis tarptautinis jaunimo renginys dar sykį patvirtino, kad Lietuvos katalikai gali jaustis visaverčiais Europos krikščioniškos šeimos nariais, turinčiais kuo praturtinti kitų kraštų tikėjimo brolius ir seses ir kuo pasidalyti su jais.

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS

Tūkstantmečio iškilmės – mūsų veidrodis?

Tomas VILUCKAS

Šią vasarą atšvęstos jubiliejinės Tūkstantmečio iškilmės tapo tarsi mūsų visuomenės veidrodžiu. Tad ką atspindėjo šventiniai renginiai, ką jie bylojo apie mūsų švenčių kultūrą ir tradicijas? Ar jie, turėję atskleisti lietuvišką dvasią ir savastį, pasiekė savo tikslą?

Šalies piliečiai aktyviai dalyvavo renginiuose ir, nepaisydami sunkmečio, buvo džiaugsmingai ir šventiškai nusiteikę. Entuziastingai buvo palaikomos ir į oficialią programą neįtrauktos iniciatyvos. Be abejo, ryškiausias pavyzdys – jachtos „Ambersail“ sugrįžtųjų iš pasaulinės odisėjos proga įvairiose vietose sugiedota Tautiška giesmė.

Kita vertus, kartais būdavo sunku suprasti, ką Lietuva švenčia. Atrodytų, viskas paprasta. Prieš tūkstantį metų baltų žemėse kankinio mirtį patyrė benediktinų vienuolis šv. Brunonas iš Kverfurto, o jo žūties aplinkybes aprašant pirmąkart buvo paminėtas ir Lietuvos vardas. Tragikomiška, kad taip glaudžiai su mūsų šalimi susijusi asmenybė jubiliejaus dienomis beveik neprisiminta. Nors Lietuvos vardo paminėjimas tiesiogiai susijęs su krikščioniškais šaltiniais, tačiau praktinių sąsajų su krikščionyste, išskyrus šv. Mišias Vilniaus arkikatedroje bazilikoje, iš esmės nebuvo. Tik birželį valstybės (atstovaujant Vyriausybės kancleriui ar premjerui) ir Katalikų Bažnyčios bendradarbiavimo klausimus nagrinėjančios mišrios komisijos posėdyje buvo nutarta kreiptis į Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkciją prie LR Prezidento kanceliarijos su prašymu informaciją apie šalies vyskupijose organizuojamus renginius įtraukti į oficialią jubiliejinę programą.

Išpūdį, kad pamirštame, jog švenčiame krikščioniškos eros užuomazgas Lietuvoje, sustiprino Dainų šventės režisūra. Renginyje buvo kupinas senovės baltų religijos elementų, o, pavyzdžiui,

katalikiško giedojimo (kantičkom, Kalvarijų ar modernioms jaunimo giesmėms) ir tautodailės elementams, tokiems ryškiems tautos kultūriniame pavelde, tarsi neliko vietos šios šventės repertuare bei stilistikoje.

Galbūt baltų religijos, pagoniškų ritualų demonstravimas sietinas su kultūra. Tačiau Folkloro dienos „Žemynėle, žiedkelėle“ programoje randame „Ažuolo, Upės, Akmens, Kalno lankymo apeigą“. Pagal režisierių koncepciją, tai „savotiška piligriminė kelionė“, kurioje numatytus objektus „savarankiškai gali lankyti visi norintys, turintys laisvo laiko ir ką jiems ištarti, paaukoti“. Vyko ažuolo ir kalno meldimas, atnašavimas upei... Dienos organizatoriai taip apibrėžė apeigos tikslą: „Objekto lankymas – tai kreipimasis ne tik į šį konkretų ažuolą, upę, akmenį ar kalną, bet ir į kitus žinomus, reikšmingus ir net į visus tos pačios prigimties dalykus Lietuvoje.“

Kaip matome, religinio matmens (panteizmo) šioje programoje apstu. Juk sąvokos „piligriminė kelionė“, „apeiga“, „atnašavimas“ yra akivaizdžiai religinės. Čia jau galėtume prabilti net apie pirmojo Dievo įstatymo atmetimą... Bėlieka viltis, kad Dainų šventės dalyviai ir žiūrovai tokias apeigas suvokė tik simboliškai. Tačiau ar tai nereiškia, kad baltiškas, pagoniškas religingumas yra

rodomas kaip kažin kokia tautinė vertybė? Keista. Juk nežinome, kokia buvo toji baltų pagonybė, nes baltai neturėjo raštijos, ir vadovaujamės paprasčiausia restauracija, kuri neretai būna paremta sovietmečio rašytojų vaizduote. Juk ir istoriniu požiūriu žvelgiant, pavėluotas mūsų protėvių įsiliejimas į krikščioniškąją civilizaciją reiškė visokeriopą Lietuvos atsilikimą nuo likusios Europos. Tad kuo didžiuojamės taip aktyviai demonstruodami pseudopagonybę?

Kitas klausimas, kodėl Tūkstantmečio iškilmų rengėjai laikėsi tokios taktikos. Juk, pavyzdžiui, tokie renginiai kaip Dainų šventė turėjo atspindėti tūkstantmetę Lietuvos raidą, kurioje reikšmingas vaidmuo tenka krikščionybei. Tenka manyti, kad mūsų kultūrinis elitas niekaip neatsinaujina, vis šnairomis žvelgia į krikščionybę, tebebrangina iš sovietinių laikų paveldėtos fasadinės kultūros apraiškas, kurioms, deja, tokios šventės kaip Tūkstantmečio jubiliejus tampa galimybe pasireikšti, o pseudopagoniški

Dainiaus Tunkūno nuotrauka

elementai – tinkamomis priemonėmis fasadiniams renginiams lipdyti užpildant vertybines tuštumas.

Po tokių renginių kyla lietuviškos tautybės klausimas. Kokį vaidmenį joje atlieka krikščioniškosios vertybės? Apie vertybes turime kalbėti, nes jos sudaro asmenybės pamatą. Pagaliau jas perteikiame savo vaikams, jaunajai kartai. Po Tūkstantmečio šventimo liko neaišku, kokį Lietuvos paveldą, vaizdą – vientisą, apimančią visą mūsų istoriją ar atskirus jos fragmentus – norime perduoti antrojo tūkstantmečio lietuviams.

Metas naujam Baltijos keliui

Dr. Andrius NAVICKAS

Jau dvidešimt metų mus skiria nuo vieno didingiausių įvykių mūsų valstybės istorijoje – Baltijos kelio. 1989-aisiais trys tautos susikibo už rankų ir visam pasauliui paliudijo laisvės siekį. Ar per tuos du dešimtmečius mūsų širdyje sudygo anuomet pasėtos laisvės sėklos? Kas šiandien mums kliudo susiimti už rankų? Perfrazuojant Šventojo Rašto žodžius, jei mūsų širdyje būtų bent šlakelis tikro solidarumo, jokios krizės

nebūtų baisios. Deja, netoliese visad šnibždantys demonai kitus žmones vaizduoja kaip grėsmę, varžovus, gundo užsisklęsti, nepasitikėti, kaltinti.

Nepakanka skambių frazių per šventes, idant solidarumas augtų žmonių širdyse. Jį brandina ne gražios deklaracijos, bet veiksmai, kasdieniai meilės darbai. Visos tikros permainos prasideda nuo mažiųjų dalykų. Negalime pagelbėti visiems skurstantiems Lietuvoje, bet galime padėti vargstančiam kaimynui. Atrodytų, menkas postūmis, laiku pasiūlytas pagalbos petys dažnai padaro stebuklus. Negalime paguosti visų nusivylusių, tačiau neabejoju, jog kasdien sutinkame žmonių, kurie alksta tikros bendrystės, kuriems reikia paramos žodžio, išklausančios širdies. Treikia paaugoti šiek tiek laiko ir kiek surizikuoti atveriant savo širdį.

Didelė bėda, kad daug laiko ir jėgų iššvaistome piktindamiesi tuo, ko negalime pakeisti (bent jau šiuo metu), ir nepadaramė net to, ką galime ir privalome padaryti čia ir dabar.

Baltijos kelią sudarė žmonės. Ne-

manau, kad visi, kurie stovėjome jame susikibę už rankų, buvome drąsūs, stiprūs ir dori. Tačiau visi kartu mes buvome jėga, kuri persidavė kiekvienam, stovėjusiam grandinėje. Ši jėga įvarė baimės ir nevilties iki dantų ginkluotai sovietų kariuomenei, taip ir neišdrįsiai pademonstruoti savo karinės galios. Taikūs, bet vieningi ir spinduliuojantys meile savo kraštui žmonės buvo stipresni už tankus ar automatus. Tai ne apgaulinga stiprybė, kai žmogus manosi esąs nenugalimas, kai galvoja, jog yra visagalis savo likimo šeimininkas. Tai tokia stiprybė, kai supranti, kad niekas, kas ateina iš išorės, negali tavęs prauždyti, kad svarbiausia – tavo vidinis apsisprendimas. Jis yra stiprybės šaltinis.

Deja, ši buvimo tiesoje, gyvenimo aukštai iškėlus galvą stiprybė po Baltijos kelio gerokai apnyko. Tiesa, dar buvo Kovo 11-oji ir Sausio 13-oji. Tačiau buvo ir cinizmo, nevilties pliūpsnių,

Algirdo Kairio nuotrauka

daug neteisybės ir nuviltų lūkesčių, išskaičiavimo vietų kilnumo ir tvirtų vertybių laikymosi, kompromisų su sąžine dėl skalsės duonos kėsni. Paradoksalu, kad, viena vertus, Lietuva, kaip savarakiška valstybė, nebuvo tokia tvirta nuo

pat Krėvos unijos laikų. Priklausome galingiausioms pasaulio karinėms ir ekonominėms organizacijoms, mūsų šalies egzistavimo ir teritorinio vienetisumo viešai neginčija jokia valstybė. Kita vertus – savosios valstybės viduje jaučiamės netvirtai ir nesaugiai, kaip nuomininkai, bet ne šeimininkai. Tai reiškia, jog nebesame tvirtai pasiryžę ginti Tėvynės kaip Dievo mums padovanotų namų.

Tačiau netiesa, kad laisvė yra kalta dėl suvešėjusių ydų ir apščios neteisybės. Lygiai kaip ne kviečiai kalti, jog tarp jų priaugo raugių. Netiesa, kad egzistuoja ideali santvarka, tobula valdžia, galinti išspręsti visas piliečių problemas, išvaduoti juos nuo kasdienių rūpesčių ir asmeninių pastangų. Patys atsakome už savo gyvenimą. Sąžininga ir išmintinga valdžia mums gali padėti, sustiprinti pakliuvusį bėdą, tačiau ji neperima mums Viešpaties skirto kryžiaus. Esame įpratinti kaukyti malonių, bet jau laikas pradėti elgtis kaip laisviems žmonėms, kurie sugeba kurti, įveikti kliūtis, jei reikia, iškęsti sunkesnę laikotarpį.

Mes, krikščionys, kasdienėse maldose kartojame: „Teesie Tavo valia.“ Ar ji nereiškia, kad turime nuolankiai priimti visa tai, ką Viešpats mums siunčia? Kiekviena krizė – ne tik vertybių išbandymas, bet ir galimybė daryti meilės žygdarbius. Netiesa, kad pradžioje turėtume tapti didvyriais, idant galėtume nuveikti didelius darbus. Būtent siekiai, idealai ir apsisprendimai žmogų padaro didų. Prisiminkime, jog Viešpats sunkiausiomis misijoms įvykdyti nereikalauja pasirenka, pasaulio akimis, silpnus ir pilkus žmones. Jis jiems suteikia reikiamą jėgą ir tvirtybę.

Tad linkiu sau ir jums liautis dūsauti, kokie vieningi buvome prieš dvidešimt metų ir kokias skaidrias svajas puoselėjome, bet atsiraitoti rankoves ir kantriai, atkakliai dirbti tam, kad mūsų šalis taptų vis panašesnė į nuostabią Dievo svajonę. Pradėkime naują Baltijos kelią, ir tegu jis sujungia mūsų širdis į nenuilstančių Teisingumo, Tiesos ir Tėvynės puoselėtojų bendruomenę.

Kas didesnis?

Šventasis Raštas šeimoms

Kun. Kęstutis BRILIUS MIC

Jie atėjo į Kafarnaumą. Namie jis paklausė juos: „Apie ką kalbėjotės kelyje?“ Jie tylėjo. Mat kelyje jie ginčijosi, kuris iš jų didžiausias. Atsisėdęs jis pasišaukė Dvylika ir tarė: „Jei kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!“ Paėmęs mažą vaiką, pastatė tarp jų ir, apsikabinęs jį, pasakė: „Kas dėl manęs priima tokį vaikėlį, tas priima mane, o kas priima mane, tas ne mane priima, bet tą, kuris yra mane siuntęs“ (Mk 9, 33–37).

Šis Jėzaus poelgis nėra istoriškai tolimas mūsų laikams. Jėzus vaiką pristato atskaitos pagrindu tokiaime svarbiame apaštalių ginče. Vaiką, kuris, kaip ir pats Jėzus, nuo pat gimimo buvo vienos iš pažeidžiamiausių tuometės visuomenės grupių atstovas. Juk tada vergai, moterys ir vaikai turėjo mažiausiai teisių. Palyginkime šiuo požiūriu šiandienę padėtį. Vaiko kelias nuo jo gyvybės pradėjimo iki subrendusios asmenybės ir visateisio piliečio tebėra labai apsunkintas iš visuomenės pusės.

Į šeimos meilę, jos krikščionišką sakralumą besiskverbiantis naudos ir išnaudojimo egoizmas – lengvai išvelgiamas, pajuntamas, bet sunkiai pataisomas trūkumas. Visuomenė teisinėmis normomis siekia apimti teises į vaiką, šeimą, žmogaus prigimtį iki tokio lygio, tarsi ji pati būtų niekuo nesaistoma prigimtės kūrėja. Primetami ekonominiai, demografiniai, politiniai prioritetai ir norima palikti tik ginčus, „kuris iš jų didžiausias“.

Manau, kad meilė labiausiai nukenčia ne dėl į kitus sudėtų lūkesčių neišsipildymo, o dėl duodančiojo ar gaunančiojo pusėje įstrigusio dėkingumo. Jei norime ką nors suprasti apie meilę tikroje kiekvieno situacijoje, pasidomėkime dėkingumo praktika ir pedagogika tenai pat. Daug, labai daug nuostabių meilės teorijų nevirto praktika ir tikrove todėl, kad dėkingumas buvo atidėtas vėlesniam laikui. Vagis niekada nedėkoja. Vidutinybė – taip pat. Jinai kelia triukšmą, kai ko nors trūksta ar kas nors nepatinka, bet kai gauna ar pasitenkina – tyli, nes mano, jog taip ir turi būti.

Pristatydamas vaiką kaip meilės objektą ir pasikeitimo meile pavyzdį, Jėzus nori giežtai pašalinti „pelnytos meilės“ motyvą ir pabrėžia dėkingumo bei pasiaukojamos meilės vertę. Būtent šitoks santykis geriausiai atitinka meilės šeimoje principus.

Vaikui taip reikia meilės, bet jis niekuo, išskyrus dėkingumą, negali jos nusipelnėti. Kuo daugiau jis patiria

meilės, tuo labiau, deramai auklėjant, auga jo dėkingumas. Būtent dėkingumas už meilę tampa geriausia jos priėmimo išraiška.

Jei pasektume, t. y. visuotinai imtume sekti šiuo pavyzdžiu, taptų tiesiog neįmanoma kuo nors susimokėti už mums parodomą meilę, teikiamus patarnavimus. Likėtų vien dėkojimas, noras visaip dėkoti už mums visai reikiamą meilę.

Jei tokiu Jėzaus pavyzdžiu vaikas būtų priimtas šeimos ir visuomenės santykių atžvilgiu, turėtume ne tik kurti, ugdyti visuomenę iki vaiko teisių apsaugos ar įstatyminių garantijų toms teisėms. Nesunkiai prieitume ir iki žmogaus dieviškojo pašaukimo, moralinės kiekvieno asmens atsakomybės savojoje laisvėje ugdymo pareigos. Nesunku būtų suprasti, jog ir teisėje, ir pedagogikoje žmogaus asmens augimo užduotis neapsiriboja vien individualistine saviraiška, bet pasiekia jo santykio su Dievu „veidas į veidą“ pašaukimą.

Kai žmogus nori imti, jis ieško daikto. Kai žmogus nori dėkoti, ieško veido. Jei visuomenė tik vis labiau įtvirtintų savo teisę neatsižvelgdama į Dievą, tarsi jis neturėtų veido, tai tokiu pačiu laipsniu įstrigtų rinkimų, „kuris iš jų didžiausias“, maratone.

Jei katalikiškos šeimos pasiryš ne vien teisiniu santykiu su visuomene, bet ir žmogaus brandos siekimo užduočiai, jos sugebės išugdyti ne beveidžius, nuo įgeidžių priklausomus vartotojus, o savo veidu į Kūrėją panašias asmenybes. Toks žmogus visuomenėje savuoju kūrybingumu galės gėrėtis matydamas, jog tai, ką jis sukūrė, tikrai yra gera.

Jėzus rodo į vaiką. *Drambliaus kaulo plokštelė. Paryžius, apie 968 m.*

„Savo vaikams atsakysi...”

Klaidinga tikėtis, kad Šventasis Raštas krikščioniškai šeimai būtų pedagoginė priemonė, kaip ugdyti vaikus. Tačiau Biblija kalba apie daugybę mūsų gyvenimo sričių, tad joje yra ir eilučių, skirtų vaikų auklėjimui. Pavyzdžiui, Patarlių knygą kai kurie teologai vadina biblinio auklėjimo vadovėliu, nes jos struktūra sudėliota kaip tėvo pamokymų sūnui rinkinys.

Vis dėlto svarbiausia tėvų užduotimi auklėjant vaikus Šventasis Raštas laiko Įstatymo tiesų perdavimą. Kartų kaita turi užtikrinti Įstatymo laikymosi tęstinumą, todėl psalmininkas iškilmingai skelbia: „Neslėpsime jų [įstatymų – *aut. past.*] nuo savo vaikų, bet būsimai kartai pasakosime apie Viešpaties galybę ir jo darbus šlovingus, ir stebuklus, jo padarytus. Jis davė įstatus Izraeliui, Mokymą – Jokūbo palikuonims, įsakydamas mūsų protėviams jį perteikti savo vaikams, kad būsimoji karta jį pažintų – jų vaikai, kurie dar gims, – kad ir šie iš eilės pasakotų jį savo vaikams, idant ir tie remtų savo viltį Dievu, neužmirštų Dievo darbų, bet laikytųsi jo įsakymų...” (Ps 78, 4–7). Kaip matome, Įstatymo laikymasis nėra pats sau tikslas. Jis nukreiptas į tai, kad gyvenimo atrama būtų viltis Dievu.

Senojo Testamento tauta Izraelis – šeimų bendrija. Būtent šeimoje vaikas turi sužinoti, kokius darbus Dievas nuveikė dėl savo tautos: „Kai tavo vaikai ateityje klaus, tardami: ‘Ką reiškia tos taisyklės, tie įsakai ir įstatai, kuriuos Viešpats, mūsų Dievas, jums davė?’ Tada savo vaikams atsakysi: ‘Mes buvome faraono vergai Egipte, bet Viešpats galinga ranka išvedė iš Egipto. Mūsų akyse Viešpats padarė ženklų ir nuostabių ir baisių darbų prieš faraoną ir jo dvarą Egipte. Iš ten mus išvedė, idant mus įvestų, duotų mums kraštą, pažadėtą priešai mūsų protėviams. Tada Viešpats mums įsakė vykdyti visus šiuos įstatus,

bijoti Viešpaties amžinam mūsų labui, idant išliktume gyvi, kaip šiandien ir yra. Jei mes stengsimės ištikimai vykdyti šį visą įsakymą Viešpaties, mūsų Dievo, akivaizdoje, kaip jis mums yra įsakęs, mes būsim teisūs” (Ist 6, 20–25). Tokio auklėjimo ašis yra tėvų ir vaikų pokalbis apie įstatymus, vaikų klausimai ir gimdytojų atsakymai į juos.

Tačiau Šventasis Raštas pabrėžia ir drausmės svarbą auklėjime. Patarlių knyga ragina: „Savo vaiką griežtai pamokyk, nes tai neša viltį“ (Pat 19, 18). Tokio skatinimo atgarsių randame ir apaštalo Pauliaus Laiške efeziečiams, kur sakoma: „Ir jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos, drausmindami ir mokydami Viešpaties vardu“ (Ef 6, 4). Ši eilutė primena, kad auklėjimo griežtumas neturi peržengti tam tikrų ribų, bet tėvai vaikams turi dievišką autoritetą.

Todėl paklusnumas yra tėvų ir vaikų santykių norma: „Jūs, vaikai, visuose dalykuose klausykite savo tėvų, nes toks klusnumas patinka Viešpačiui“ (Kol 3, 20). Paklusnumas svarbus ne pats savaime, kaip tikslas – biblinė mintis teigia, kad paklusdamas tėvams, apdovanotiems dangišku autoritetu, vaikas išmoka paklusti Dievui.

Evangelijos mums neperduoda kokių nors ypatingų pedagoginių pamokymų. Evangelijoje pagal Luką aptinkame epizodą, kurį galėtume pavadinti „Šventosios šeimos krize“, kai dvylikametis Jėzus be Marijos ir Juozapo žinios pasilieka Jeruzalėje (plg. Lk 2, 41–52). Pagal žydų papročius vaikų auklėjimu iki dvylikos metų rūpindavosi motina, o vėliau tėvas perimdavo savo žinion berniukus, kad išmokytų juos amato. Kristaus poelgis teigia tikrąją tėvystę, jam ji yra autoritetas.

Nors Jėzus neturėjo vaikų, tačiau jo mokyme yra pasakymų (beje, gana revoliucingų) ir apie vaikus. Štai Evan-

gelijoje pagal Morkų pasakojama (plg. Mk 10, 13–16), kaip žmonės nešė Jėzui palaiminti vaikus, o apaštalai tai draudė. Toks mokinių elgesys yra suprantamas to meto kontekste. Juk pagal Romos įstatymus vaikai buvo beteisiai. Visiškai tėvo valdžia (*Patria potestas*) apėmė patį vaiko asmenį, taip pat ir visą jo įgytą turtą. Naujagimio ateitis priklausė nuo tėvo. Jis sprendė, ar palikti gyventi gimusį kūdikį, ar nužudyti jį, ar išmesti. Tėvas galėjo parduoti savo vaiką į vergovę. Tad jam priklausė neribota gyvybės ir mirties teisė. Panašiai

Jėzus laimina mažutėlius.
Nežinomas Lietuvos dailininkas, XVIII a. I p.

anuometėje visuomenėje buvo žvelgiama ir į moteris bei vergus.

Todėl Jėzaus žodžiai: „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė“ jo amžininkams skambėjo keistokai. Jie reiškė, kad Dievo karalystės gyventojai – ne Rašto žinovai, bet tie, kurie yra nustumti į visuomenės paribį. Vaikas tampa Evangelijos žinios įkūnijimu.

Tomas VILUCKAS

Klausimai ganytojams

Ar gali vaikelį krikštyti dvi sutuoktinių poros? Daina ir Mantas

Bažnytinė teisė nurodo, kad krikštijant privalo būti bent vienas krikštėvis. Didžiausias jų skaičius nenustatytas. Esama šalių, kur tradiciškai kviečiami daugiau nei du krikštėviai. Taigi reikia laikytis principo, kad jei jau kviečiama daugiau, tai tikrai siekiant ne pasipuikavimo prieš kitus, o dvasiinio ryšio ir naudos krikštijamajam. Be jokios abejonės, krikštėviai privalo atitikti visus šiam svarbiam įsipareigojimui keliamus reikalavimus.

Ar Santuokos sakramento neturintys tėvai gali krikštyti savo kūdikį? Romualdas

Tėvų statusas šiuo atveju neturi reikšmės. Ne tik galima, bet ir būtina stengtis pakrikštyti kūdikį kuo greičiau ir, žinoma, pasirūpinti jį krikščioniškai auklėti. Kunigas neturi atsisakyti krikštyti bažnyčioje nesusituokusių tėvų kūdikio, tačiau tokie asmenys negali būti kito vaiko krikšto tėvais. Pagal Bažnyčios mokymą krikštėviais turi būti kviečiami tik dori katalikai, besilaikantys tikėjimo reikalavimų. Jie privalo būti sektingas gyvenimo pavyzdys savo krikštavaikiui.

Kuo iš esmės skiriasi autentiška krikščionybė nuo pseudokrikščioniškų apraiškų? Gabija

Autentiška krikščionybė turi remtis Šventuoju Raštu ir Bažnyčios Tradicija. Šios abi dimensijos yra labai svarbios. Neigiant vieną iš jų, atsiveria galimybė subjektyviai traktuoti krikščionybę. Iš šio neigimo šaltinio kyla daugybė pseudokrikščioniškų denominacijų.

Ar galima Kauno kunigų seminarijoje studijuoti katalikų teologiją, tačiau baigus mokslus netapti kuni-

gu? Kokie reikalavimai norintiems stoti? Jaunius

Seminarija yra būsimųjų kunigų auklėjimo įstaiga, ir jei matoma, kad kandidatas nesirengia tapti kunigu, jis iš seminarijos yra šalinamas. Nektinant tapti kunigu, katalikų teologiją galima studijuoti Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete, kur, beje, mokosi ir būsimieji kunigai. Stojimo į VDU KTF sąlygas galite nesunkiai rasti internete (www.vdu.lt).

Ar gali susituokti antros eilės puseserė ir pusbroliis (jų tėvai yra pusbroliai)? Civilinis kodeksas tokiai santuokai neprieštarauja, o Bažnyčia? Aistė

Pagal Katalikų Bažnyčios Kanonų teisę pusbrolių (puseserių) vaikų santuokai kliūčių nėra.

Kas yra puikybė? Iš kur ji kyla (kai jos visai nenori... Gal tai susiję su gimtąja nuodėme)? Koks yra jos priešnuodis? Ir ar kylančios nenorimos „puikybiškos“ mintys yra nuodėmė? Onutė

Puikybė iš tiesų yra gimtosios nuodėmės padarinys, kaip ir visos kitos nuodėmės. Tai sąmoningas ar nesąmoningas savęs laikymas svarbiausiu pasaulio matu, pagal kurį sprendžiama apie viską; nepriklausomu centru, nuo kurio turi priklausyti visa kita; manymas, kad kiti žmonės nereikalingi (nebent mano poreikiams patenkinti) – net nesvarbu, ar jie sutinka su manimi, ar ne. Kitaip tariant, tai savo valios iškėlimas pirmiau už Dievo valią, noras nepriklausyti net nuo Jo. Ji kyla iš gimtosios nuodėmės pažeistos mūsų valios, kuria, nepaisydami nei Dievo, nei prigimties, nei kitų, patys trokštame nuspręsti, kas yra gėris, o kas blogis. Taigi, nors giliai vidumi

puikybės ir nenorime, ji vis vienaip ar kitaip prasiveržia.

Svarbiausias puikybės priešnuodis, žinoma, yra jai priešinga nuolankumo dorybė. Tai Dievo malonė, kurios reikia kantriai ir ištvermingai prašyti. Be to, nuolankumo dažniausiai nebūna be pažeminimų – tad jei prašysime Dievą nuolankumo, greičiausiai sulauksime ir pažeminimų... Tada jau reikia tikėti, kad mūsų malda išklausyta, ir dėkingai priimti pažeminimus. Tik tada jie iš vidaus po truputį trupins mūsų puikybės granitą. O jei atmesime pažeminimus, tik dar labiau užkietėsime, ir Dievo malonė nueis veltui. Žinoma, tai nereikia, kad reikia pačiam siekti pažeminimų – reikia tik su tikėjimu visa priimti iš Dievo valios, kartu su Viešpačiu Jėzumi geriant Jo pažeminimų taurę. Na, ir turėti daug kantrybės, nes puikybę nugalėti ne vienam ir viso gyvenimo neužtenka. Bet lašas po lašo ir akmenį pratašo...

Jei nenorime puikybės, nepritariame išpuikėliškoms mintims, žinoma, tada tokia nuodėmė nėra sunki – mat sunkiai nusidedame tik kai rimtame dalyke, aiškiai suprasdami, jog tai nuodėmė, valingai ją renkamės. Tada jau reikia sakramentinės atleidimo pagalbos – išpažinties. O lengvąsias nuodėmes naikina ir kiekvienas mūsų meilės aktas, savęs nugalėjimas, pagaliau dalyvavimas Eucharistijoje.

Parengta pagal Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio bei Telšių vyskupijų interneto svetainių (žr. www.katalikai.lt), taip pat www.joanitai.org medžiagą

„Tave labai myliu, bet...“

Antanas SAULAITIS SJ

Mažai liko akmens amžiaus genčių – net ir atogrąžų miškuose galima klausytis radijo ir naudotis internetu. Vis vien tebėra paslaptis, kodėl žmonija daugybę tūkstančių metų tūnojo urvuose, o šiaudien informacijos bei ryšių srautas kas kelerius metus padvigubėja. Mano vaikystėje telefoną reiškė abi batų tepalo skardinėlės pusės, sujungtos arba viela, arba labai įtempta virvėle, kurios viename gale vaikas kalba, o kitame draugas ar draugė girdi. Anais laikais gatve eiti ir su savim kalbėtis galėjo žmogus, turintis silpnus nervus, o šiaudien dažnas kalbą į orą, prie ausies – bevielis vabaliukas, susiejantis su giminėmis ar įstaiga.

Mokslininkai spėja, kad žmonijos medžiaginė ir dvasinė kultūra iš akmens amžiaus gyvenenos į priekį galėjusios pažengti tada, kai žmonių gyvenimo trukmė jau buvo pailgėjusi tiek, kad jie sulaukdavo senelių ir močiucių amžiaus. Tuomet gentys ir tautelės pasirodė gebančios išrasti visokius pagalbinus įrankius, perduoti legendas, tradicijas, toliau nukeliauti, visuomenės sąrangą tobulinti. Ilgainiui atsirado ir asmenų, kuriems svarbiausiu uždaviniu, net pašaukimu tapo pagalba šeimoms auklėjant bei lavinant vaikus.

Kartą į mokyklą, pamokoms vos pasibaigus, ateina aukštas, tvarkingai apsirengęs vyriškis. Šalia – daili šviesiaakė. „Nežinau, ar mane prisimintumėt. Esu buvęs Jūsų mokinyas.“ Tuoj jį prisiminiau, nes per visus mokytojavimo metus buvo labiausiai nevaldomas vaikas. „Aš įgijau geologijos doktoratą, dirbu tokioje ir tokioje bendrovėje. Čia mano sužadėtinė, jau nupirkau mudviem namus. Norėjau, kad Jūs žinotumėte. Dėkoju Jums už kantrybę, kai čia mokiausi.“ Labai mielas buvo šis pasimatymas.

Tėvai, motinos ir kiti auklėtojai, taip pat ir atsitiktiniai, proginiai, pamažu su-

pranta, kaip svarbu vaiką ar jaunuolį (gal net suaugusį) palaikyti, padrąsinti, paskatinti, užuot jį pasmerkus dėl nederamo elgesio: „Esi labai gera, bet šįsyk pasielgei negerai“ arba „Tave labai myliu, bet nepatinka tavo poelgis“, o ne: „Esi kvaila, višta, bloga, ožka, nieko iš tavęs nebus, esi tokia pat netikusi, kaip čia mokykloje sėdėjusi tavo mama, ir nevykusi, kaip ją baigusi tavo močiutė...“ Ir religiniai raštai aiškina, kad krikščioniška yra neapkęsti nuodėmės, bet mylėti nusidėjėlių, nesmerkti paties asmens, į kurį Dievas dieną naktį su meile žvelgia.

Netinkamu elgesiu dažnai stengiamasi atkreipti į save dėmesį, jei jo namuose ar aplinkoje trūksta arba jei namie vaikas (jaunuolis) pastebimas tik tada, kai įvyksta kas nors negera. Tie „sunkūs“ vaikai ar žmonės ne mažiau trapūs ir jautrūs už „geruosius“.

Savaitgalio rekolekcijose (religinio susitelkimo dienose) dalyvavo apie 50 vidutinio amžiaus vyrų, per pokalbius sėdinčių po kokius šešis prie stalų. Užsirašinėjo jiems svarbias mintis, atliko užduotis, dalijosi įžvalgomis, mintimis. Iš šalies juos stebėdamas galvoji: kaip gražu,

Mindaugo Malinausko SJ nuotrauka

kad galėjo iš namų ir darbų išsprukti, vidinei tylai ir dvasiniams pokalbiams laiko paskirti. Vienam prie stalo sėdinčiam tos trys dienos rekolekcijų namuose buvo labai sunkios – pasiilgo savo trylikos vaikų. Stalo kaimynai stebėjosi – atrodytų, kad turėtų džiaugtis, galėdamas iš to sąmyšio bei rūpesčių nors akimirkai atsitraukti.

Iš tryliktuko tasai tėvas labiausiai pasiilgo neįgalios dukrelės, turinčios Dauno sindromą. Ji esanti visos 15 žmonių priskaičiuojančios šeimos meilingiausia širdis, it juos suklįjuojanti gija. Pajutome, kaip svarbu kiekvieną žmogų, net mažiausią šeimos narį, vertinti kaip asmenį su jo dovanomis, savybėmis, ribotumu ir galimybėmis meilės siekiančioje bendruomenėlėje. Pasirodo, auklėjime ir sielovadoje nėra tokio dalyko kaip vaikai, jaunimas, studentai, žmonės, senimas..., o yra asmenys.

Už kiekvieną žmogų, asmenį kovojame atskirai. Kaip padrąsinti, paskatinti, nuraminti, pritraukti, padėti tobulėti, bręsti, spręsti savomis jėgomis ir su artimųjų bei auklėtojų parama? Kas jaunuolio akiratyje, asmenybėje yra tas „kabliukas“, kuriuo jis ar ji kabinasi į gyvenimą ir už kurio galėtų ir auklėtojai užsikabinti, padėdami skleisti ir žydėti?

Labai įspūdinga Evangelijose skaityti, kaip pagarbiai Jėzus elgiasi su kiekvienu žmogumi, karčius žodžius skirdamas tik sau meluojantiems veidmainiams – ir tai vien tam, kad juos sukrėstų susimąstyti ir atsiversti. Tokią nuostatą atspindi Bažnyčios dokumentai ir pamokymai, su meile žmogui besistengiantys iš patirties išpešti teigiamus dalykus, o ne kaltinti ir smerkti, ir paliekantys paskutiniam teismui spręsti, kas grūdai, o kas piktžolės.

„Mama, Dievulis eina“,

arba Ko labiausiai reikia vaikams

Eglė ŽEMAITIENĖ

Mėgstu akimirkas ir aplinkinių reakciją, kai prakalbam apie vaikus. Patinka stebėti pašnekovų akis, kai pasakau, kad auginu tris berniukus ir mergaitę – tarsi tai būtų stebuklas ar stichinė nelaimė. Iš pradžių manęs perklausia, ar teisingai išgirdo, arba nusistebi: „O, juk čia pokštas, taip?“ Paskui dažniausiai pasiteirauja, ar visi vaikai mano. „Visi“, – nusišypsau. Žinau, ir ko toliau būsiu klausiamas. „Ar kurie nors iš keturių dvyniai?“ (Gal man taip susiklostė, taigi ką padarysi...) „Ne, – nuviliu, – ne dvyniai, visi gimę po vieną.“ „Jūs labai drąši“, – palinguoja galvą pašnekovas.

Ar sunku auginti keturis vaikus? Taip. Ypač tada, kai daug vaikų auginti lieka vienas iš tėvų, kaip nutiko man. Tai pats sunkiausias darbas, kokį tik kada nors teko dirbti. Kitų darbų rezultatai – teigiami arba neigiami – pamatomi daug greičiau, tik ne vaikų auginimo, kai, atrodo, niekada nesibaigs nelyginti skalbiniai, netvarka kambariuose, neplauti indai ar vaikiški kivrčiai...

Ko labiausiai reikia vaikams

Ar keturi vaikai yra daug, ar mažai, ar tiek, kiek reikia, – amžinas klausimas, lygiai kaip ir svarstymai, kiek ir ko žmogui reikia ir kiek užtenka. Paros trukmę suskirsčius pagal tai, kiek valandų tenka įvairioms kasdienybės sritims ir bendravimui, ir padalijus iš vaikų skaičiaus, išeitų nedaug. Logiškai vienam vaikui skirtume daugiausia dėmesio, laiko, materialinių išteklių, tad protingiausia ir teisingiausia būtų auginti tik vieną ir suteikti jam viską, su kaupu. Tačiau daugybės kartų patirtis rodo kitką – gausi šeima pasižymi tokiais privatumais, kuriems neprilygsta joks „visko“ turėjimas, netgi su kaupu. Būrys vaikų – tai bendruomenė. Joje jie myli ir brangina vienas kitą, jiems natūralu viskuo dalytis, atsižvelgti į kito poreikius.

Ko iš tiesų reikia vaikams? Ir kiek? Ogi to, ko mes, suaugusieji, labai nenoriai sutinkame duoti – viso dėmesio, kurį šiuo metu galime skirti, ir viso šią akimirką turimo laiko, nors jo tebtų kelios minutės. Vaikams svarbu žinoti, kad prireikus būsime šalia ir į viską atsakysime. Su jais reikia tiesiog būti – kalbėtis, žaisti, švarinti namus, gaminti maistą ir valgyti, ruošti pamokas.

Pavojai ir pagundos

Esu įpratusi prie nuolatinio šurmulio, čiaušėjimo, kad turiu kas minutę ką nors sutvarkyti, suprasti, paaiškinti, užjausti... Todėl kai vieną ar du vaikus auginančią šeimą išgirstu skundžiantis, kaip jai sunku, man norisi ištarti: „Vienas vaikas – tai atostogos!“ Vis dėlto prisimenu tą laiką, kai gimė pirmasis mano kūdikis. Liaudies išmintis, kad maži vaikai – maži vargai, tada man atrodė visiškai neteisinga. Kas gi gali būti sunkiau už nuolat verkiantį mažylį, neplautų indų kaukę, neišvirtus pietus, nuovargį ir jausmą, kad tai truks amžinai! Su nuostaba žvelgdavau į dvimečius vaikus: jie man atrodė tokie dideli ir savarankiški.

„Kai manasis bus toks, – atsidusdavau, – nebereikės keltis naktį.“ Tačiau vaikams augant rūpesčių nemažėjo, tiesiog vienus keitė kiti – tai ožiuojasi, tai neklauso, tai užsigauna ar susižeidžia. Dabar ilgėdamasi šviesiai prisimenu kūdikėlį: pamaitini, pervystai, pabučiuoji ir supi... Ach, kaip buvo paprasta, ir anoji išmintis turbūt nemelavo.

Gimus antrajam dar pasunkėjo – gal tada ir įvyko didysis perversmas nuo *vieno* prie *daug*. Parsivežėme kūdikį iš ligoninės namo, o aš niekaip negalėjau suvokti, kaip reikės pasirūpinti iš karto dviem dėmesio reika-

laujančiais vaikais. Kaip galima vienu metu spėti į dvi vietas? Pasirodo, galima, ir ne tik į dvi, bet ir į kokiais penkias šešias. Tikiu, kad Dievas motinoms suteikia ypatingų galių guosti vieną vaikėlį, supti kitą, trečiam aiškinti lietuvių kalbos užduotį retkarčiais pamaišant košę ir pakalbant telefonu. Esu dėkinga Dievui už visas šias patirtis ir už visus savo vaikus. Gimus trečiajam ir ketvirtajam jau nebebuvo taip sunku – rūpesčių daugiau, betgi ir patirties sukaupta.

Esu supermama ir viską galiu, arba viskas turi būti tobula – šitokios mintys turbūt apninka ne vieną moterį. Namai idealiai sutvarkyti, drabužiai išlyginti, trijų patiekalų pietūs pagaminti, į parduotuvę nueita, pamokos su vaikais paruoštos, jie patys švarūs, mandagūs, išauklėti, nesistumdo, gražiai elgiasi bažnyčioje, o mama... išsekusi, irzli ir nelaiminga. Pagunda tobulai tvarkytis egzistuoja. Pati visuomenė spaudžia mus būti tobulas. Nors užtektų būti labai geroms. Kiti juokiasi išgirdę, kad tada, kai mano vaikai buvo mažesni, po devintos vakaro nebeleisdavau jiems šaukti „Mamaaaaaa...“ ir t. t. Ši taisyklė – dabar jau vėlesnio laiko – tebegalioja. Taip noriu išmokyti vaikus suprasti, kad mama, kaip ir kiekvienas žmogus, po dienos darbų, rūpesčių, bendravimo turi teisę pailsėti, pabūti tyloje. Aišku, jei nutinka kas nors rimtesnio – suskausta ausį, išsigąsta audros ar susapnuoja ką nors negera, vaikai visad gali mane pasišaukti ir puikiai atskiria, kada to iš tikro reikia.

Viską atiduodu vaikams, aukojuosi dėl jų – dar viena pagunda, beje, labai apgaulinga. Vaikus auginančiai motinai būtina skirti laiko tik sau, ar tai būtų malda, ar pasivaikščiojimas, ar skaitymas, ar kelios atokvėpio dienos palikus mažuosius saugiai prižiūrimus. Laikas, neskirtas niekam kitam – tik pačiai save susigrąžinti. Nuolat atiduodant ateina metas prisipildyti – tai gyvenime įprasta, ir jei moteris to nepaisys, būtent vaikai pirmiausia ir kentės turėdami pervargusią, nelaimingą motiną.

Mamos diena

Vienos auginančios vaikus pasakytų, kad jų diena prasideda nuo žadintuvo (nemėgstu jo) ir baigiasi cukraus įbėrimu į arbatos puodelius, kad ryte būtų greičiau paruošiami pusryčiai. Čia aš apie „oficialiąją“ dalį, o „neoficialioji“ gali užsibaigti keliais knygos puslapiais, filmo gabalėliu ir dėkojimo malda. Už tai, kad išgyvenai šią dieną, kad neblogai laikaisi, kad angelas sargas

apsaugojo vaikus nuo nelaimės, kad darbe viskas gerai sekėsi ir kad gyvenimas apskritai yra gražus. Nors per dieną būta visko – ir neišspręstų bėdų, ir nevilties akimirkų. Ir ašarų – ne liūdesio ar pykčio, bet nuovargio. Dirbančios mamos triūsia dvi pamainas – darbovietėje ir namie. Naminė pamaina sunkesnė: tai gali būti ir naktis ligoninės priimamajame laukiant diagnozės, ir šuns įkandimas, ir lūžusi rankelė ar koja, ir neparuoštos pamokos, ir pan. Kiek prireikia pastangų, kad rytais visi laiku išeitume iš namų. O kur dar vaikų mokslai,

Nuotraukos iš šeimos archyvo

būreliai, draugai ir... netikėti skambučiai į darbovietę: „Mamyte, pavėlavome į autobusą, ką dabar daryti?“

Šeštadieniai ir sekmadieniai pralekia vaikų apsuptyje, kupini visokiausios veiklos, o vakare, kai visi suminga, prasideda įprastinė „meditacija“ prie lyginimo lentos: tyliai įsijungiu muziką, kartais užsidegu žvakę ir lyginu lyginu, beveik iki pusiaunakčio. Kai rankos užimtos, galva prašviesėja, o mintys nuklęsta toli toli.

Bažnyčios lankymas sekmadieniais, juolab užmiesčio parapijoje, mums dar tebėra rimtas iššūkis. Keturi vaikai reiškia keturiskart daugiau kryžstavimo, pasistumdymo, klausinėjimo, o juk kiti susikaupę meldžiasi. Bumbt – garsiai virsta suolas, užkliudytas judraus mano keturmečio. Uolieji parapijiečiai atsisuka į mane – a, čia ji...

Ko išmoko vaikai?

Pirmiausia to, kad pati privalau rūpintis savimi, nes vaikams, ypač mažiems, reikia ne pasiaukojusios ir paliegusios, bet sveikos, pailsėjusios ir galinčios jais pasirūpinti mamos. Vaikai mane išmokė, kas iš tiesų yra svarbu – jausti gyvenimo skonį, džiaugtis tuo, ką turi, pasitikėti savimi ir kaskart atsakingai rinktis sprendimus

apmąstant, kaip tai paveiks visų ateitį.

Užtat kiek daug būna nuostabių valandėlių ir dienų, kai jaučiuosi be galo laiminga, kai džiaugsmas atperka patiriamus rūpesčius ir vargus! Tokios akimirkos įprasmina visą gyvenimą. Štai išsirengiame į kelionę. Vyriausias sūnus sėdi priekyje. „Ei, jūs ten, gale, norit gerti?“ – klausia vyriškai, o aš smagiai šypsausi – juk rūpinasi mažesniaisiais. „Mama, važiuoji per arti nuo automobilio priekyje, be to, čia ribojamas greitis“, – pasigirsta balsas iš galo. „Ar matei posūkio į dešinę rodyklę? Nepravažiuok, mama!“ – trečioji neprilygstama akimirka.

Pamenu, kartą atvedžiau dukrą į darželį ir pasilenkiau nuauti batukų. Ji savo mažais piršteliais pačiupo mano suknelės kraštą ir klausia: „Mamyte, čia šilkas?“ Oi, kaip tada juokiasi gėrėdamasi ta maža būsimąja moterimi, tuo žavesiu ir unikalumu, kurio kiekvienam duoda Dievas.

Arba šitokia akimirka. Vyriausias sūnus dar mažas. Sėdime bažnyčioje ir laukiame Mišių pradžios. Pro šalį iš klausyklos eina kunigas. Mano vaikas džiaugsmingai šūkteli: „Mama, žiūrėk – Dievulis eina!“ Nusijuokusi pamąstau, jog taip paprastai ir taikliai gali žvelgti tik vaikiška širdis. Kad taip mes, suaugusieji, galėtume pamatyti praeinančią Dievulį – gal tada viskas būtų ne taip sudėtinga...

Ugdyti vaiko širdį, ją mylėti ir puoselėti – tai kiekvienam tėvui ir motinai Dievo suteikta didžioji galimybė.

Mokyti kaip visi

Jūratė KUODYTĖ

– Mama, argi mums taip labai jau reikia rūpintis, kuo aš būsiu? Juk svarbiausia, kad užaugčiau geru žmogumi, – tarė išmintingoji mano dukra, kai mokslo metų pabaigoje aptariau jos pažymius ir priminiau garbingas šlavėjos ir valytojos profesijas, kurių jina dar galėtų tikėtis, jei, žinoma, įstaigos vadovė būtų jos bendraklasė.

Būti geru žmogumi – puiki ir džiuginanti motyvacija (svarbus, itin dažnai mokymo ir ugdymo programose, taip pat ir psichologų kabinetuose vartojamas terminas). Argi ne apie tai visi kalbame, rašome, ne to linkime gimtadienių proga, mokome per tikybos ir etikos pamokas? Ir mano vaikas puikiai perėmė skiepijamas tiesas. Tik man siela kažkodėl nepradžiugo. Netgi pamaniau, jog dukra nenuoširdi, ir paprašiau jos paaiškinti, ką reiškia būti geru žmogumi. Atsakymus būčiau galėjusi įvertinti dešimtuku: padėti artimui, vargšui, skriaudžiamam vaikui, mamytei ir tėveliui... *Ir apskritai, mama, kas tau yra, kuo tu nepatenkinta?*

Prisiminusi motyvaciją, paklausiau, kodėl ji nenorinti gauti geresnių pažymių, nebūtinai dešimtukų, bent jau aštuonetukų... *Ką tu?! Moksluike tai jau tikrai neketinu būti, gyvenime juk ir be mokymosi tiek daug įdomaus. Be to, kodėl turiu stengtis visko gerai mokytis? Nejau neužtenka, kad iš anglų, lietuvių, istorijos ir muzikos – dešimtukai?* Kraujas beveik užvirė mano gyslose, o ant liežuvio galo jau rikiavosi pamokymai tema „Kai aš buvau tavo metų, tai...“. Tik paskutinę akimirką toptelėjo: gal dukra teisi? Kas iš to, kad buvau pavyzdinga mokinė? Juk šiandien negaliu savo vaikams paaiškinti paprasčiausių matematikos, fizikos, geometrijos užduočių, daugelio dalykų neprisiminiau vos mėnesiui praėjus po egzaminų. Patarlės su savo moralais, pvz., „Ką darai, daryk gerai“, matyt, jau savo atgyveno. Pamenu vargais negalais mokyklą baigusią savo bendraklasę: šiandien ji ir uždirba triskart daugiau už mane, ir pasaulio matė, ir jos vaikai mandagūs, geros mokyklose mokosi. Sena tiesa – gerai mokykis, turėsi gerą darbą – naujais laikais nepasitvirtino. Ir kas garantuos, kad pasitvirtins, kai maniškiams ateis laikas rinktis (arba ne) studijas aukštojoje mokykloje?

Galbūt iš tiesų mokymasis tėra laikinas procesas, gyvenimo dalis, ne jo būdas ir tikslas?

Vis dėlto šitoji dalis šiandien man kainuoja nemažai

nervų. *Jūsų duktė ir vėl neturėjo rašiklio, užduotis atliko žaliu flomasteriu.* (O kodėl negalima žaliai? Juk testą parašė be klaidų. Guodėsi neradusi tarp tų trisdešimt penkių pieštukų, trintukų, popieriukų ir kitų jai būtinų dalykėlių savo kuprinėje, be to, žaliai juk gražiau...) Suprantu, tvarka reikalinga, ir jos, be kitų svarbių dalykų, mokykloje mokoma tam, kad ateityje būtų lengviau gyventi pagal visuomenėje susikurtas taisykles. Tos taisyklės, prisipažinsiu, šiandien man kelia neviltį, nes verčia elgtis taip, kaip visi. *Kaip visi* – tai reiškia ne tik būtinai rašyti mėlynai (nors pasitaiko, kad išdrįsęs pasirašyti žaliai, t. y. kitoniškai, žmogus gali gauti geriausią darbo pasiūlymą). *Kaip visi* – tai žūt būt įtaisyti vaiką į pačią geriausią vidurinę bei muzikos mokyklą (jei neužtenka pinigų mokytojai į namus), susitarti dėl vietos garsaus sportininko krepšinio mokykloje arba nupirkti teniso treniruotes, pasamdyti korepetitorių mokyti dalykų, iš kurių gaunami prasti pažymiai, o sekmadieniais nuvesti pas ateitininkus, skautus ir į katechezės pamokas – mat kažkada neatsargiai prie altoriaus pasižadėta auklėti vaikus krikščioniška dvasia. Tam, kad užaugtų gerais žmonėmis. Kad nenueitų šunims šėko pjauti. Nerašytos, bet visuotinai priimtose taisyklės verčia nerimauti, nes visam tam neištenku nei laiko, nei pinigų. Tad kas gi išeis iš mano vargšų vaikų?!

Visa laimė ir paskutinė viltis – numatoma naujoji pensijų mokėjimo tvarka, pagal kurią pensininkai neteks piniginės motyvacijos likti darbovietėje. Tada mano mama pagaliau atras tikrąjį, savo amžiui derantį pašaukimą – būti močiute, tokia, kaip visos. O tai reikš, kad ji dukart per savaitę su vaikaičiais rašys diktantus, tikrins pažymius, lydės į būrelius ir į bažnyčią, mokys megzti ir siūti, savaitgaliais ves į teatrą, o per atostogas bičiuliausis kaimo sodyboje (jei krizė neleis rinktis

Palangos ar Turkijos). Ar bent mokys vaikus, kaip užaugti gerais žmonėmis.

Be paliovos įtemptai mąstant apie vaikų išmokslinimą probėgšmais sukirba tokia mintis: ar visi tie įtaisymai į vadinamąsias prestižines mokyklas ir mokytojų pirkimai yra mūsų vaikų sėkmingo gyvenimo garantai? O jeigu surizikuočiau pasikliauti tokia mokykla, kokia ji yra, t. y. su visais jos puikiais ir ne tokiais gerais mokytojais, mokymo programomis? Deja, toks pasitikėjimas neišvengiamai primintų motiniškas pareigas. Jų, gerai atliekamų, iš manęs, tikisi ir mokykla: prižiūrėti savo vaikus, priminti jiems septynias dorybes ir septynias ydas, ir ne tik priminti, bet ir kasdien ugdyti! O tai reiškia pamiršti televizijos serialus, gal net „Panoramą“... Ačiū tau, Viešpatie, už močiutes ir pensijų reformą.

Romo Čėplos nuotrauka

reikia išmokyti tą solfedžio, kad būčiau kaip dėdė Kostas – gaminčiau baldus ir pastatychiau namą?“ Meluočiau sakydama, kad apsidžiaugčiau, jei baigęs mokyklą vienas vaikas niekur toliau nestudijuotų, tik rūpintųsi beglobiais gyvūnais, o kitas po devynių klasių eitų mokytis amato ar prekyautų Gariūnuose. Juk pati studijavau ir juodo darbo nedirbu. Ir patikėkite: man tikrai mielesnė ne ta kėdė, į kurią sėdau pagal tėvų norą, bet toji, kurią pati susiradau. Ir studijos tai antrajai darbo kėdei įtakos visai neturėjo. O gal užtenka tiesiog būti geru žmogumi ir dirbti mėgstamą darbą? Svarbiausias rūpestis gal tėra išmokyti vaiką pasirinkti ir pasirinkti? Ir galbūt tiesiog padedant jam ruošti pamokas?

Johann Christoph Arnold. KODĖL ATLEIDŽIU?

Iš anglų kalbos vertė Liudmila Burduliėnė

Šios knygos veikėjams teko iškęsti išdavysčių, prievartos, fanatiškumo ir karo padarinius arba patirti kerštavimą, apkalbas, įtampą šeimoje ar darbovietėje. Atleidimas yra galia, išva-duojanti iš visų praeities varžtų ir padedanti įveikti visas kliūtis. Kad ir kaip sunku atleisti kitiems ir sau, būtina to mokytis.

Autorius su žmona Verena konsultuoja šimtus žmonių, neaplenkdamas kalinių, paauklių ir mirtinų ligonių. Jis nenuilstamai skelbia pagarbą gyvybei, dalyvauja pasauliniuose renginiuose už taiką, dažnai svečiuojasi pokalbių laidose; jo žodžio mielai klausomasi mokyklose ir konferencijų salėse.

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Abejingumo gyvenimui virusas

Zita VASILIAUSKAITĖ, *psichologė*

Idėmiau pažvelgus į mus supančius jaunos žmones, reikėtų pripažinti keletą skaudžių tiesų. Nemažai jaunimo nevertina savo gyvenimo. Savižudybių gausa, priklausomybių nuo alkoholio, narkotikų, azartinių lošimų, kompiuterio ir kt. paplitimas, nutrūktgalviškas vairavimas ir žūtys keliuose – pirmiausia į galvą ateina šie argumentai. Regis, jaunuoliai ne tik nesuvokia, bet ir nemylė gyvenimo! Tai mes, suaugusieji, jų to daryti neišmokėme, tai jie yra mūsų nusikalstamo aplaidumo, egoizmo ar net piktavališkumo aukos...

Kur ugdoma asmenybė

Atmeskim kraštutinius atvejus, kai tėvai atžalas paleikia vienas, o patys išvažiuoja svetur uždarbiauti, arba verčia vaikus jiems uždirbti buteliui. Pakalbėkime apie normalias šeimas. Dažnai tokie tėvai, būdami labai užimti, puoselėja viltis, kad jų vaikus gerai išauklės mokykla. Deja, ji šios veiklos seniai atsikratė. Mokyklos yra vertinamos ir reitinguojamos pagal tai, kokiais pažymiais jos moksleiviai išlaiko valstybinius egzaminus. Niekas neklausia, kiek asmenybių toje mokykloje išugdyta, kiek jų baigusią jaunųjų atrado savo kelią gyvenime, kiek jų jaučiasi laimingi bei yra dėkingi savo mokytojams. Kai į universitetą įstojusiems pirmakursiams reikia paruošti konkretaus dalyko namų darbą remiantis savo patirtimi ir pateikiamos informacijos asmeniškumu vertinimu, jie išsigąsta – oi, kaip sunku! Pasirodo, mokykloje jų to nemokė, niekas jų nuomonės neklausė ir niekam ji nebuvo įdomi. Jei labai pasiseka, mokinys gali sutikti tikrą Mokytoją, tokį, kuris dirbdamas iš pašaukimo savo šventa pareiga laiko ne tik perduoti žinias, bet, svarbiausia, padėti augti jam kaip asmeniui, vienintelei ir neprilygstamai. Bet tik jei pasiseka... O šiaip ugdyti vaiko asmenybę dabar yra grynai šeimos rūpestis. Šitai dažnai, deja, tenka priminti psichologo konsultacijos prašančioms šeimoms.

Kita vertus, didžiuma tų jaunų (maždaug iki 25 m.) žmonių, kurie kreipiasi psichologinės pagalbos, būna susirūpinę savo pašaukimo paieškomis. Kitaip sakant, jie ieško atsakymo į esminius būties klausimus: koks mano gyvenimo tikslas, kelias, kam aš tinku? Bet vienas „tik“. Dažniausiai tai būna studentai arba jau baigę studijas absolventai, kurie tokius svarbius klausimus turėjo spręsti kur kas

anksčiau, vadinasi, ir veiksmingiau. O ir pats tokių svarbių atsakymų ieškojimas yra atskiestas kažkokiu abejingumu ir nuovargiu, lyg būtų nelabai tikimasi atrasti sprendimą. Kad ir kaip senamadiškai skambėtų, tenka pritarti teigiantiems, jog daugeliui šiuolaikinių jaunųjų stinga entuziazmo, užsidegimo ir domėjimosi savo gyvenimu.

Galimos priežastys

Nūdien jauni žmonės bene labiausiai stokoja siekių. Tiesiai pasakius – svajonių, paverstų tikslais, suteikiančiais gyvenimui kryptį ir skonį. Praeito amžiaus viduryje vienas iš humanistinės psichologijos kūrėjų, amerikiečių psichologas K. Rodžersas (C. Rogers) atkreipė dėmesį į beveik svarbiausią, jo nuomone, asmenybės struktūros dalį – „Aš vaizdą“. Tai pagrindinė asmenybės ašis, tiesiogiai susijusi su žmogaus gyvenimo kokybe, prasme bei pasitenkinimu juo. Mokslininkas teigė, kad „Aš vaizdo“ struktūroje išskiriamos dvi sudėtinės dalys – „idealusis aš“ ir „tikrasis aš“. „Idealusis aš“ yra tai, kokią save žmogus norėtų matyti, koks svajoja tapti. Šis „aš“ apima visas jo gyvenimo sritis, tiek vidines savybes, gebėjimus, žinias, tiek profesiją, šeimyninę padėtį ir kt. „Tikrąjį aš“ sudaro tai, kaip asmuo suvokia dabartinį save, savo žinias, gebėjimus, pasiekimus įvairiose jam svarbiose srityse. Paprastai tie dvejoji „aš“ neatitinka vienas kito. Žmogus visada nori iš savo gyvenimo, iš savęs paties daugiau, nei turi šiandien. Toks „idealojo aš“ ir „tikrojo aš“ neatitikimas kelia vidinę įtampą, nerimą bei nepasitenkinimą. Būtent tai ir skatina asmenį siekti to „idealojo aš“, vyti jį įveikiant savo ribotumus ir kliūtis aplinkoje. Taigi lengvas nepasitenkinimas dabartiniu „realioju aš“ ir yra tasai variklis, stumiantis žmogų judėti idealo link.

Abi šios dalys atsiranda ir plėtojasi kartu su žmogaus asmenybe, ją ugdant, jai augant bei kaupiant patirtį. Svajoti ir save teisingai vertinti vaikas mokosi bendraudamas su jam artimiausiais ir svarbiausiais asmenimis – tėvais. Todėl teisingas jų požiūris į vaiką bei jo vertinimas yra būtinos sąlygos asmenybės „Aš vaizdui“ susiformuoti. Paprastai vaikas išmoka save vertinti taip, kaip jis yra vertinamas tėvų.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Skandalingas auklėjimo klaidos

Bėda ta, kad nereti tėvai, nesuprasdami vaiko psichologinių poreikių (šiuo atveju – išmokti svajoti, pažinti savo galimybes bei teisingai save vertinti) perlenkia lazda ir iškreipia jo asmenybės raidą. Tradiciškai išskiriamos dvejopo pobūdžio klaidos. Pirmoji – kai tėvai, aklaik mylėdami, **be paliovos giria savo atžalą**. Tuomet vaikelis mano esąs išskirtinis, tobulas, o vieninteliu jo rūpesčių tampa gimdytojų liaupsės. Kadangi be tėvų niekas kitas nelinkęs taip jo vertinti, vaikas jaučiasi aplinkinių nepakankamai įvertintas, todėl jau darželyje pradeda kovą su aplinkiniais dėl geriausiojo titulo. Būtent su aplinkiniais, o ne su savimi pačiu siekiant puikių elgesio ir veiklos rezultatų. Tokių vaikų asmenybės „idealūs aš“ dėl nekritiško tėvų požiūrio yra menkai susiformavę ir susilieję su „tikruoju aš“. Tolesnis tokį psichologinį asmenybės pamatą turinčio vaiko gyvenimas virsta kova su aplinka (darželyje, mokykloje, darbovietėje ir t. t.), kurios jis niekada nelaimės, nes galiausiai žmonės būna vertinami pagal tikrus jų laimėjimus. Užaugę tokie jaunuoliai jaučiasi pavargę ir nusivylę, nes tėvų žadėti nesiliaujantys aplodismentai pasirodo esą melagingi. O kitaip gyventi jie nesugeba. Tad nusivylimas gyvenimu, dažnai virstantis abejingumu, yra neišvengiamas.

Kita, daug dažnesnė, auklėjimo klaida – **pernelyg didelis tėvų kritiškumas vaiko atžvilgiu**. Net išsilavinę ir labai rūpestingi tėvai dažnai mano, kad kuo daugiau kritikuos vaiką, tuo labiau jis stengsis. Tuomet vaiko „tikrasis aš“ susiformuoja pernelyg neigiamas – vaikas mano

esąs daug blogesnis, nei yra iš tikrųjų. Mat negirdėdamas teigiamų savo veiklos, savybių įvertinimo, jis patiki, kad yra nevykėlis. Kitaip tariant, neigiami tėvų vertinimai padeda atsirasti vaiko nevisavertiškumo kompleksui. Deja, praktikoje tenka susidurti su labai darbščiais, daug pasiekusiais jaunuoliais, kurie savo laimėjimus laiko visai nereikšmingais. Štai neseniai psichologinės pagalbos kreipėsi moteris, kuri puikiai kalba keturiomis užsienio kalbomis („Ai, kas dabar tų kalbų nemoka, kiti moka dar daugiau ir geriau“), puikiais pažymiais yra baigusi universitetą („Kad visi dabar gerai mokosi“), laimėjusi konkursą prestižinėje ir klestinčioje užsienio finansų kompanijoje („Pasisėkė ir tiek“). Nors ir perkelta į aukštesnes pareigas, ji su nerimu laukia, kada gi „pagaliau darbe paaiškės visa tiesa, kad aš nieko nesugebu“.

Prie tokio ugdymo dažnai prisideda ir mokykla. Čia kaip niekad juntamas teigiamo asmens savybių ir laimėjimų vertinimo stygius. Mokiniai jaučia nuolatinę vidinę įtampą ir nerimą, mano, kad yra už kitus daug blogesni, o savo silpnąsias savybes taip stipriai pabrėžia, kad laimėjimų bei stipriųjų bruožų tiesiog nesugeba matyti. Gyvenimas jiems tampa tikra kančia, todėl dažniausiai nuo jo stengiasi pabėgti grimzdami į priklausomybių pelkę. Kartais tokie jaunuoliai linkę nepamatuotai rizikuoti (pavojaingai vairuoja arba ieško ekstremalių potyrių, pvz., šokinėja nuo aukštų tiltų prisirišę gumine virve) siekdami vieno – įrodyti sau ir pasauliui, kad yra šio to verti. Neteisingai, tik neigiamai vertindami savo „tikrąjį aš“, jie jaučiasi pernelyg toli nuo savojo „idealaus aš“, kad bandytų jį pasiekti. Todėl pastarojo turinyje lieka tik vaikiškos svajonės, nevirtusios jų gyvenime patraukliais tikslais.

Kur išeitis?

Šiandien būti jaunam tikrai nelengva. Vartotojiška aplinka nuolat siūlo – turėk tą, turėk aną. Ir dažnai jaunuolis suglumsta siekdamas *turėti*, o ne *būti*, kaip dar prieš pusę amžiaus teigė E. Fromas. Ir nereikia būti labai įžvalgiam, kad netrukus suprastum, jog besivaikantis turėjimo įsivelia į nesibaigiančias lenktynes, pasijunta pavargęs ir visiškai abejingas.

Jaunystė – tai amžius, kai svajonės yra paverčiamos aukštais siekiais, suteikiančiais gyvenimui kryptį, tikrą skonį ir vertę. Savo aplinkoje matydami daug pasiekusių žmonių, nepraleiskime progos vaikams priminti, kad ne šventieji puodus lipdo, kad jie daug gali savo pačių pastangomis. Juk jei kažkas laimi, vadinasi, galima laimėti. Tad kodėl laimi kiti, o ne tu? Kodėl tau nepabandžius? Padrąsinkime savo vaikus svajoti ir nebijoti tas svajones paversti tikrove. Patikėkite, tai bus jau labai nemažai. Bet svarbiausia, kad tapę jaunuoliais jie nesislėps nuo visko po abejingumo kauke, nes jau bus pakerėti savo aukštų siekių ir gyvenimo, kurį vertins ir mylės.

Bažnyčios vaikai

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Dabartinių keturiasdešimtmečių, penkiasdešimtmečių karta savo vaikystę, kad ir nenorėdama, prisimintų sovietmečio kontekste ir, ko gero, gana skirtingai. Nors raudonieji šūkiai ir skelbė lygybę, tikrovėje būta kitaip. Šiandien matau tuos (tarp jų – ir save), kurių sandalų galai būdavo amžinai prakirpti taip, kad iki kraujo atmušdavo kojų pirštus, ir tuos, kurie dulkėtomis gatvelėmis tempdavo namo didžiausią gardėsį – dar šiltą batoną su jau išvalgytų razinų skylėmis. Kas augino mus, 7–9 dešimtmečio vaikus?

Spaudė daugiau, nei matė akys

Dauguma mūsų, dažnai auksarankių paprastų žmonių vaikų, vasaras leisdavom numintuose kiemuose, vakarus – dulkėtose statybvietėse. Pramoniniuose Kėdainiuose nuolat kilę pilkieji daugiausiai tiesiog akyse keitė mūsų gražiąją Josvainių gatvę. Iš pradžių šie, vaiko akimis, milžiniški namai grobė mūsų pieveles, siaurino kiemus, veržė daržus. Paskui susviro vaismedžiai, o išlaužytose tvorose taip ir likdavo įstrigę krūmokšniai, nuo kurių pirmieji prisirašydavom neapsakomo rūgštumo uogų. Tai vaikiškose širdyse sėjo baimę ir dvejonę. Kodėl kaimynai, kurie pagaliau gyvens „su patogumais“, slapta braukia ašaras?

Tėvai dažniausiai tylėdavo ir bent prieš mūsų, vaikų, nerodydavo to, ką tikrai išgyvendavo. Tačiau ir mes jautėm tą žodžiais neišsakytą įtampą ir prievartą. Ji buvo kažkokia vidinė ir netgi didesnė palyginti su tuo, ką matė mūsų akys.

Turbūt dauguma tada stokojom bendravimo su tėvais, dirbusiais nuo ryto iki vakaro, išvargintais ilgų eilių prie paprastų kasdienių produktų, kitų nepriteklių ir primetamos dviveidystės. Juk beveik niekas tais sovietų idealais ir netikėjo. Galima tik pabandyti įsivaizduoti gyvenimą tų, kurie neturėjo kuo tikėti. Ir aišku, jų vaikų.

Niekas nešildė ir neuždegė

Nors daug antrosios vidurinės mokytojų, ypač liuanistų, buvo šilti ir mieli, o mokykloje žaižaruodavo raudona spalva, ten dažniausiai būdavo šalta. Ir ne tik žiemą. Ir ypač pionierių kambary ar karinio rengimo klasė – ten, kur raudonio plaikstėsi daugiausia. Toji spalva tikriausiai turėdavo mus netgi uždegti. Kaip ir rusistės, karininkų žmonos, taip įkvėptai aiškindavusios apie mūsų laukiančią Rytų aušrą, kad nuo kabineto sienų žvelgdavę didieji Tolstojus, Čechovas man

atrodydavo tarsi suglumę, o Jeseninas ir visai susigėdęs. Deja, niekas mūsų neuždegė. Mažai kas ir šildė. Ir sprukti iš mokyklos, kaip amžiais daro vaikai, norėdavosi kuo greičiau. Ir labiausiai turbūt bėgti nuo tvyrančio netikrumo, kuris ypač mokyklos gyvenime virsdavo tikra butaforija. Nežinau, kas

iš manęs ir kitų būtų išaugę toje netikėjimo ir netikrumo apsupty, jei nebūtume turėję santūrių, išmintingų tėvų. Maniškiai mudviem su sese kaip kirviu buvo nukirtę: jokių spaliukų, pionierių ar komjaunuolių! Ir vėl daug neaiškindami. O mums kas – tėvai neleidžia! Kiek jiems dėl to prikišdavo darbovietėse ar tėvų susirinkimuose, irgi nesiguosdavo. Ačiū jiems, kad taip saugojo mūsų vaikystę!

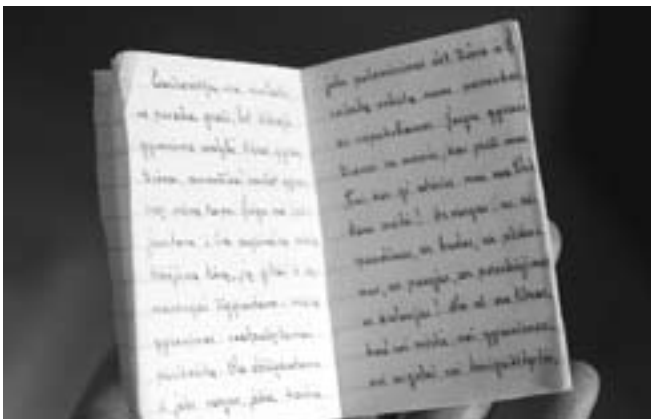
Bažnyčioje vieni kitus traukdavome

Mūsų išmintingoji mama atsiveriančią tuštumą bandė užpildyti namų užuovėja ir tuo, ką pačiai su kaupu buvo davę jos tėvai. Ji atvedė mudvi su sese į bažnyčią pirmųjų sakramentų. Ir čia mes pasilikome ilgai, atradamos tai, ko niekur kitur nebūtume gavusios.

Čia likom ne tik mes. Kėdainių Šv. Jurgio parapijoje buvo įvairaus amžiaus vaikų ir jaunimo grupė, tai sumažėdama, tai vėl stebuklingai pagausėdama. Tiek to stebuklo ten ir būdavo. Mes, kaip ir pats Viešpats, traukte traukdavom vieni kitus. Pabuvę šiek tiek, vaikai netrūkdavo atsivesti seserų, brolių, draugų, giminaičių. Tik rečiau bendraklasių – gal šitaip savotiškai vengta patyčių mokykloje... Niekas mūsų bažnyčioje neregistruvo, nežymėjo, bet vis eidavom jausdami kažkokią nerašytą bendrystę. Čia tarnavę kunigai ir seserys, negaudami dabar priemonių seminarų ar mokymų, sugebėdavo ją palaikyti, leisdami mums ką nors veikti savo bažnyčioje, stebėtinai gyvai įtraukdami į liturginį laiką. Laikas anapus bažnyčios sienų nuobodžiai ribojosi spalio, gegužės paradais, tuščiai siejosi su nežinia kada išaušiančia komunizmo aušra.

Mes – Teresė, Margarita, Laisvė, Paulius, vėliau – Jūratė, dvi mielos Jolantos, Irutė, Rita, dvi Vandutės, Virgilijus, Gediminas, Kęstutis, Ričardas, a. a. Vytaut-

Ranka rašyta maldaknygė

Kėdainių šv. Jurgio bažnyčia

tas, Algis, Lidija, Linas, Sandra, Jovita, Bronytė ir dar daug kitų mano, gaila, jau primirštų Kėdainių bažnyčios vaikų – čia veikdavom tai, kas kam patikdavo. Adoruodavom, giedodavom, patarnaudavom prie altoriaus, eidavom procesijose, prieš didžiąsias šventes, ir, neturėdami parapijos namų, pagalbinę bažnyčios patalpėlę repetuodavom vaidinimus. Paaugusius veždavo į Šiluvą, Žemaičių Kalvariją (tada – Varduvą), Viduklę, Paberžę. Kas savaitę keisdavomės gyvojo rožinio slėpiniais, užrašytais fotografuotose paveikslėliuose.

Kojos pačios nešdavo

Keliu nuo namų iki bažnyčios kojos, regis, pačios nešdavo. Lėkdavom pro tuomet gamyklos sandėliu paverstą Šv. Juozapo bažnyčią, sporto mokykla buvusią kalvinų šventovę į savąją, Jurginę. Lėkdavom gerokai prieš valandą, be tėvų, nesigręžiodami į pirštus prie smilkinio sukiojančius ar pravardžiuojančius kitų kiemų vaikus, o kai kada – netgi suaugusius. Lėkdavom vakarais, o sekmadienį ir į antrąsias – neprivalomas! – vakaro Mišias, kai klebonas neapykdavo, jei ir nuo šventoriaus kalniuko pernelyg greitai pasileisdavom.

Nuo to šventoriaus ir prasidėdavo šventybės išgyvenimas. Klupt prie Marijos statulėlės šalia pamaldžiųjų moterėlių, linkt prie didžiųjų bažnyčios durų. Nepraeisi gi stačias pro ten, kur, kaip mums be didesnių katechetinių

gudrybių įkaldavo, Jėzus mažame namelyje gyvena. Antra šventa vieta būdavo zakristija su sunkiomis spintomis ir galybe gražiausių suknelių. Jos viliote viliojo, nors į bažnyčią mamos atidėdavo gražesnius drabužėlius ir bet kaip čia nedrįsdavom ateiti. Būti aptaisytomis, apjuostoms – kas galėjo prilygti šiai ceremonijai ir akimirkai, kai zakristijos durys prasiverdavo ir vorele išeidavom prie altoriaus. Kaip iškęst ir nesigręžiot, vien žvelgt į jį: juk Jėzus ten yra! Su juo „pasikalbėti“ mus globojusi šviesaus atminimo sesuo Aldona Valionytė priliėpdavo ir per adoracijas, kurių pusvalandukai tekdavo ir mums, vaikams. Jei dar neišeina kalbėtis, skaityk maldeles, skaičiuok rožinio karoliukus. Nežinia, kaip ištverdavom tarp mūsų visada būdavę ir visai nedidukai. Tas amžinas – išklūpęs ar grius kaip stovi; betgi reikia, taigi dėl Jėzaus! Jei neišklūpęs – nieko, už zakristijos durų pamaina jau trypčioja. Lig šiol neatsistebiu, kaip paprastoje parapijoje paprasti joje tarnavę žmonės sugebėdavo taip nukreipti mūsų dėmesį į pačią Bažnyčios šventenybę – Eucharistinį Jėzų. Pirmosios Komunijos sekmadienį buvau tikra, kad tik jis, niekas kitas, galėjo padaryti man tokį stebuklą – sesuo visą dieną leido man panešioti savo rankinį laikroduką!

Likome jos vaikais

Jau paaugusius mus ir rimčiau mokydavo – ir „Deimančiukais“, vėliau ir kitomis mašinėle spausdintomis knygelėmis, vis kažkaip nejučia atsidurdavusiomis mūsų rankose išeinant iš bažnyčios. Menu netgi kažkurių bute Smilgos gatvėj rengtas rekolekcijas ir dubenius mamų priteptų sumuštinų. Ir vis tą mums pusbalsiu primenamą: jei kas – švenčiate to ir to gimtadienį ar vardadienį. Kas tas „jei kas“, nelabai ir suprasdavom, bet suaugusieji sako... Kad vietos funkcionieriams seniai ne-

davėme ramybės, aiškėjo 9-ojo dešimtmečio pradžioje. Tampė gerokai. Pusšimtis kėdainiškių, neapsikęsdami tada savosios, kreipėsi „aukščiau“, į „centrinę“ valdžią: „Mes protestuojame <...> ir reikalaujame <...> kad mūsų vaikus paliktų ramybėje ir negąsdintų, nes tarybiniai ir tarptautiniai įstatymai duoda tėvams teisę parinkti savo vaikams tokį tikėjimą, kurį jie patys išpažįsta“ („Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“, t. 7, p. 76).

Aišku, kliūdavo už tai ir mūsų kunigams. Na ir sekėsi gi mums su jais! Nieko ypatingo jie dėl mūsų nedarė, bet tai, ką darė, mums, vaikams, buvo svarbu. Nepraeidavo nepakalbinę, vyresnieji ir saldinių rieškutes pripildavo. Šventi jie mums buvo. Pažinojom juos gerai, kiekvieno būdą jautėmės perpratę. Žinojom, kas pamokslą pradės Maironio

Iškilmingai išslydimas kun. K. Daknevičius. Nuotraukos iš autorės archyvo

eilute, o kieno žodis bus griežtas – vyresni jau sugebėdavom atpažinti jame savo meto neteisybes. Kai kalbėdavo ypač jaunimo mylėtas, prokuratūrose tampytas kun. Kęstutis Daknevičius, matydavom ašarojančias mamas – turėdavusios būti kietos ir bežadės, jų širdys, matyt, nebeatlaikydavo.

Šiandien esu tikra, jog niekur kitur, kaip tik Bažnyčioje, mes, vaikai, nebūtume išgyvenę tokio tikrumo, bendrytės, pirmųjų to, kas tikrai šventa, patirčių. Niekas gūdžiu sovietmečiu mums nebūtų pasakęs, kokie ištis prislėgti buvome ir kokie vis dėlto laimingi, kad galėjome glaustis prie Bažnyčios, būti jos vaikais.

Ar saugūs vaikai viešojoje erdvėje?

Soc. m. dr. Ramunė JURKUVIENĖ

Kauno medicinos universitetas, Katalikų tėvų asociacija

Nuo tos akimirkos, kai motina pirmą kartą išvysta savo naujagimį, jos neapleidžia nuolatinis klausimas: „Kur jis? Ar jam niekas negresia?“ Kol vaikai maži, visaip stengiamės patys užtikrinti jų saugumą. Bet ateina laikas, kai vaikas turi vienas peržengti namų slenkstį ir atsiduria gatvėje. Jo kelias vis ilgėja: iki kaimynų, iki darželio, iki mokyklos... Ar saugi jam ši erdvė? Kas atsakingas už padėtį gatvėje? Kas atsakingas už viešąją erdvę ir sykiu už visa tai, kas joje vyksta? Daugybę metų nevartojome viešosios erdvės sąvokos. Mūsų gyvenime erdvė galėjo būti tik „mano“ arba „valdiška“. Todėl ilgai nesvarstome: „Žinoma, atsakinga valdžia.“ O mes, piliečiai? Jaučiamės bejėgiai prieš tai, kas vyksta aplinkui – „valdiškoje“ erdvėje, kuri kažkodėl pastaruoju metu imta vadinti „viešąja“.

Kadangi gatvėje nėra savininko ar šeimininko, čia atsiranda sąlygos elgtis laisvai ir nevaržomai. Tikimės, kad nuo mažens ugdyta savikontrolė leis piliečiams naudotis šia laisve gerbiant save ir aplinkinius. Deja, neribota laisvė atveria ir visas prielaidas tarpti savivalei. Tas, kuris turi galios, siekia parodyti ją prieš silpnesnį. Tai patvirtina policijos statistika. Dauguma (72 proc.) nukentėjusių vaikų, dėl kurių buvo kreiptasi į policiją, būna nukentėję nuo nepažįstamųjų viešojoje erdvėje.

Pasiūlyčiau stabtelėti ir trumpai pažvelgti į save iš šalies. Kaip mes reaguojame, apie ką mąstome, skaitydami šį tekstą? Drįščiau spėti, kad daugelis nurodomus procentus suvoktume maždaug taip:

- ▶ jie (užpuolikai);
- ▶ užpuola juos (vaikus);
- ▶ jie (policija, valdžia) nieko nedaro.

Reaguojame taip, tarsi būtų kalbama apie kažkokį labai tolimą, nieko bendra su mūsų gyvenimo tikrove neturintį reiškinį. O kiek tikimybės, kad užpulti gali MANO (TAVO) vaiką? Panagrinėsiu situaciją, supažindindama su Kaune atlikto tyrimo duomenimis. 2008 m. čia buvo apklausti 430 Jėzuitų gimnazijos mokinių – visi čia besimokantys.

Ar buvote užpultas/užpulta per pastaruosius dvejus metus? Į šį klausimą teigiamai atsakė 43,5 proc. (t. y. 187). Ką jie laikė užpuolimu, buvo palikta nuspręsti jiems patiems. Gal tai buvo aiškus reikalavimas atiduoti pinigus, gal grasinimas, ištartas atkakliai iš paskos einan-

čių paauglių, gal dar kas nors... Kiekvienu atveju buvo pasikėsinta į asmens erdvę, ir tai vienaip ar kitaip įstrigo atsakinėjančių į anketos klausimus mokinių atmintį. Norėčiau pabrėžti, jog nepakankamas dėmesys įvairiems priekabiavimams kartais gali baigtis liūdnai. Įkyriai sekiojantys ir užkabinėjantys paaugliai, kurie dešimt kartų nepanaudojo fizinio smurto, vienuoliktą kartą gali jo griebtis. Nesuprasdami sekiojimo ir užkabinėjimo grėsmės, vaikai praranda budrumą ir negali tinkamai įvertinti aplinkybių rimtumo. Tai pasitvirtino tyrimo metu.

Kada mokiniai buvo užpulti? Dažniausiai manome, kad tai vyksta tamsiuoju paros metu. Tyrimas atskleidė visai priešingą situaciją. Užpuolikai nejaučia jokio nepatogumo pasikėsindami į savo auką tiesiog vidurdienį. Daugiausia (42,7 proc.) užpuolimų įvyksta mokiniams grįžtant iš mokyklos. Dažnokai užpuolami ir einantys į pamokas. Ypač tokiose vietose, kur į mokyklą einama ne būriu, o pavieniui.

Kaip į užpuolimą reagavo aplinkiniai? Beveik ketvirtadalis atsakiusių nurodė, kad aplinkiniai nekreipė dėmesio, kai jie buvo užpulti. Tačiau pažymėtina, jog dauguma mokinių (61,4 proc.) prisipažino nešaukę jiems padėti. Galbūt jie nesuprato padėties rimtumo, nesitikėjo, kad gali sulaukti aplinkinių pagalbos, galbūt nedrįso kreiptis į suaugusius arba dar neturi įgūdžių greitai apsispręsti – paaiškinimų galėtų būti ir daugiau. Aplinkiniai ne visada supranta, kas vyksta, nes užpuolikai dažniausiai (87,1 proc.) būna panašaus amžiaus kaip ir užpultieji mokiniai.

Kokios priežastys verčia vienus paauglius užpuldinti kitus? Žinoma, gali būti, kad jiems trūksta užimtumo, jie dažniausiai gyvena nedarniose šeimose, esti socialiai apbleisti. Taip, kiekvienoje visuomenėje būna tokių, kuriems gyvenime nepasisėkė, ir jie išlieja savo apmaudą ant pirmo sutiktojo. Bet paprastai brandžioji visuomenės dalis aiškiai parodo ribas, kad toks elgesys jai nepriimtinas. Deja, Lietuvoje toks ribų parodymas nedažnas. Paaugliai siautėja praktiškai nestabdomi. Ar tai reiškia, kad jie mato akivaizdų suaugusių bejėgiškumą? Ar jie turi prikaupę tiek nuoskaudų, kad jos liejasi įvairaus smurto pavidalais? O gal jie tokio elgesio išmoko iš aplinkos, kur klesti neteisėybė ir skriausti silpnesnijį įprasta? Savaimė suprantama, jog nėra vienos aiškos priežasties. Akivaizdu tik tai, kad kuo toliau, tuo labiau problemos sprendimas biurokratiniais potvarkiais ir nutarimais neveiksmingas.

Kaip tėvai reagavo į žinią, kad jų vaikas buvo užpultas? Dauguma vaikų matė, kad jų tėvai reagavo jausmingai: verkė, pyko, nervinosi. Net 11,2 proc. mokinių atsakymuose vienaip ar kitaip vyravo žodis „barė“. Kai kuriuose atsakymuose atsispindėjo bejėgiška pačių tėvų laikysena: „Ar tu nežinai, kad Kaunas – smurto miestas!“ Tik 3,1 proc. užpultųjų nurodė, kad tėvai padėjo iškęsti patirtą siaubą. Pasirodo, padėti vaikui jam sunkiu metu nėra taip paprasta. Gal suaugusiems reikėtų mokytis?

O jeigu nutrauktume tolesnį tyrimo duomenų nagrinėjimą ir vėl pažvelgtume į savo reakciją? Kaip mes reaguojame dabar? Turbūt taip:

- ▶ **jie** (užpuolikai);
- ▶ užpuola **mano/mūsų** vaiką;
- ▶ **jie** (policija, valdžia) nieko nedaro.

Šis santykis jau arčiau tiesos, verčiantis nelikti pasyviais. Juo labiau kad tarp užpultųjų buvo ir sunkokai nukentėjusių. Nors dauguma užpultųjų patyrė „tik“ psichologinį smurtą, 51 vienos mokyklos mokinys per dvejus metus viešojoje erdvėje patyrė jo sveikatą rimtai sutrikdžiusių sužeidimų. Vadinti saugia tokios aplinkos tikrai negalima. Tik 17,7 proc. užpultų mokinių (t. y. 33) kreipėsi į policiją. Ši, kaip matome, gauna daug mažiau pareiškimų, negu įvykdoma užpuolimų. Taip susidaro užburtas ratas. Į policiją kreipiasi tik nedidelė dalis užpultųjų, tad atsakingos instancijos nemato būtinybės imtis veiksmingų priemonių – patruluoti gatvėse lėšų beveik neskiriama. Policijos priemonės neveiksmingos – į ją kreipiasi nedaug žmonių.

Ar mes išties visai bejėgiai? Juk viešojoje erdvėje jau nebe „valdiška“. Saugumas joje priklauso nuo mūsų pačių

pastangų. Štai Kaune iš bažnyčios grįžtančios moteriškės rankinukais apgynė vaiką nuo įžūlaus paauglio, norėjusio atimti pinigėlių. Bet jos veikė vieningai.

Utrechte (Nyderlandai) mačiau, kaip dirbama užtikrinant vaikų saugumą gatvėje. Įvertinant paauglių amžiaus ypatumą telktis į bendraamžių grupes, darbui su jais rengiami specialūs socialiniai darbuotojai. Patruluodami jie susipažįsta su to rajono paaugliais ir šiltai bendrauja su jais bei jų šeimomis, taip pat policija. Mokoma per patirtį. Jei paaugliui bloga namuose – tėvai skiriasi, neteko darbo ar smurtauja šeimoje, kyla didelis pavojus, kad toks vaikas bėgs iš namų, eis vaikatauti. Tada ieškoma priemonių, kaip rasti kalbą su tokiais paaugliais.

Vido Venslovaičio nuotrauka

Pavyzdžiui, surengiamas naktinis žygis ir jiems parodoma, kas vyksta gatvėje naktį. Įsitikinę, kaip ten nesaugu, tokie paaugliai ima labai džiaugtis šalia esančiais jaunais darbuotojais, padedančiais rasti išeitį sunkiausiomis aplinkybėmis. Per tokį žygį socialiniai darbuotojai dar geriau pažįsta vaikus, o šie žvelgia į savo vadovus pagarbiai ir atidžiai suklūsta, kai jie pasiūlo keisti savo elgesį.

Taigi gatvėje vykstančią situaciją galima apibūdinti ir taip:

- ▶ **mūsų** visuomenės narys užpuolė;
- ▶ užpuolė **mūsų/mano** vaiką;
- ▶ **mes** turime kažką daryti.

Mes tikrai nesame bejėgiai. Galime ieškoti problemų sprendimo, niekieno neverčiami atlikti tyrimus (kaip šis, kurį ką tik aptariau), galime susirasti išteklių (įgyvendinti minėtąjį tyrimą padėjo pati gimnazija), dalytis patirtimi ir veikti kiekvienas savo aplinkoje ir kiekvienoje unikaloje situacijoje. Kiek vėliau, kai pasijusime vis atsaingesni už mūsų bendrą viešąją erdvę, mus neabejotinai lydės sėkmė, nes bus pasiektas didžiausias rezultatas – mūsų vaikai taps saugesni.

Ką nuplauna vaikų ašaros

Viešai skelbta, kad UNISEF duomenimis Lietuvos vaikai jaučiasi nesaugiausi ir beveik nelaimingiausi – jie priešpaskutiniai sąraše. Kodėl mūsų vaikai, ginkluoti mobiliaisiais, apiperkami pasaulio prekių ženklais viliojančiuose prekybos centruose, gausiai lankantys brangius kino teatrus, o su tėvais dar maži pamatantys egzotiškiausias pasaulio šalis, yra nelaimingi?

Jūs taip prastai auklėjate savo sūnų/duką...

Daugybė, ypač vyresnio amžiaus, žmonių čia būtų labai teisūs, jei atsakytų: per mažai duodam darbo, skiriam pareigų, atsakomybės ir pan. Tikrai taip. Bet ar tai viskas? Matyt, irgi ne. Spaudžiam savo atžalas mokytis, dirbti, skaičiuojam kišenpinigius, dejuojam, kad krizė ir sunku mums patiems, peikiame jų draugus, kad tik nesusidėtų, mat į gera tokie nenuves, kritikuojam šukuosenas, drabužius. O vaikai... ausis užsikemša ausinukais, iš kurių trenkia pasaulio galą imituojantys garsai, arba pokšteli durimis, kai mėginam kalbėtis... To negana: bėga iš pamokų, nežinia kur dingsta ir iš namų. Mokytojai jau kreivai žvelgia: jūs taip prastai auklėjate savo sūnų/duką...

Norim tik gero, esam kupini motiniško ar tėviško prieraišumo... Mes kenčiam. Mes neįvertinti. Nesuprasti. Mums vaikai nedėkingi... Ir jie šioje nesusikalbėjimo, atšalimo ir net aiškiai rodomo priešiško akivaizdoje lieka kalčiausi. Ar tikrai tik jie? Ar vaikai dėl to nekenčia, kai kada grimzdami netgi į rimtas, visai nevaikiškas depresijas ir vaduodamiesi iš jų šiurpiausiais nebeatšaukiamais sprendimais? Kaip apsaugoti nuo to? Juk nebegalime jų taip, kaip kūdikystėje, apglėbti tarsi didžiausios Dievo dovanos (yra tėvų, kurie pasakojo, jog nuo jų prisilietimo paaugliai net sukrūpčioja). Ar tikrai nieko nebegalime?

Kodėl nesusišnekame?

Apie tai prirašyta moksliausių psichologijos traktatų, ir turbūt visi jie padėtų ieškantiems atsakymo į šį klausimą. Įdomių, 15 metų praktinio darbo patirtimi pagrįstų išvalgų pristatė ir viena sausį Kaune vykusios Atsinaujinimo dienos lektorė – psichologė *Vanda BENAITIENĖ*, dirbanti Telšių krizių centre. Dėmesį patraukė jos pateikti duomenys: dauguma tėvų mano, kad jie supranta savo vaikus, tačiau net 90 proc. paauglių, ypač ateinančių pas psichologą, sako, kad gimdytojais jų nesupranta. Tam, kad geriau įsijaustų į vaikų išgy-

venimus, tėvams patarta prisiminti savuosius: 99 proc. suaugusiųjų teigia vaikystėje jautęsi daugiau ar mažiau nesuprasti savo tėvų. Psichologė atkreipė dėmesį, jog egzistuoja objektyvūs pokyčiai visuomenėje, dėl kurių tėvai irgi pasijunta auklėjimo akligatvyje. Tai mados, netgi paties gyvenimo gerovė: paauglys per dieną mai-go mobiliojo mygtukus, o tėvai, ypač seneliai, mano, jog tai tik tuščias laiko gaišinimas, ir nesupranta, jog vaikui tai svarbus ryšys su kitais, jam priimtina bendravimo forma.

Tačiau esminė tądien pokalbyje su tėvais V. Benaitienės išsakytą žinia buvo tokia: „Susidurdama su „kriziniais“ vaikais ir suaugusiais pastebiu, kad didžiausia mūsų nesusikalbėjimo ir nesupratimo problema yra mūsų pačių savęs nesupratimas. Mes nepažįstame pačių savęs. Juk kitą suprasti galim tiek, kiek pažįstame patys save. Kitą galime vesti ten, kur patys esame buvę.“

Su neišgydytais skauduliais ateiname į savo šeimas

Ir didžiulį, deja, neigiamą, vaidmenį čia, pasak specialistės, suvaidina į sąžonę išstumti mūsų patirti išgyvenimai, kurie stebėtinai prasiveržia ir griaučia gerus santykius šeimoje. Mat daugelį neigiamų patyrimų, netgi iš ankstyvos savo pačių vaikystės, esame linkę išstumti į sąžonę ir apie juos nekalbėti. Bet jie lieka ir veikia mūsų elgesį bei jauseną. Pvz., nelaukiamas vaikelis, dar iščiose gavęs motinos sąžonės ženklą: „Negyvenk!“, ateina su juo į šį pasaulį ir jis visam laikui apsigyvena jo patirtyje. Išstumti, neaptarti, neišspręsti skauduliai, pyktis, baimė gyvenime gali grįžti su keleriopai stipresne jėga ir trukdyti normaliai bendrauti su kitais, temdyti bendravimo perspektyvą. Štai vaikas, kuris vaikystėje daug sirgo, suprantama, buvo apgaubtas ypatinga mamos meile, o jos sąžonėje liko baimė, kad jis nemirtų. Vaikas pasveiko, tačiau ši sąžoninė baimė, pasak psichologės, vis skatino mamą, jau ir paaugusį, jį kontroliuoti:

„Ar tau nešalta? Ar nepamiršai šaliko? Kur tu buvai? Kada grįši?“ Paauglys, žinoma, jausis nuolat prižiūrimas, skūsis, kad varžoma jo laisvė. Mamai atrods, kad ji turi tam teisę.

Pamąstyti, kokios būtų šitokio elgesio šaknys, padėtų objektyvus žvilgsnis iš šalies: psichologo, kunigo, vienuolio, kito brandaus žmogaus. „Tai būtų labai geras veidrodis pažvelgti į save ir į tai, kas su mumis vyksta. Mums reikia stiprybės atsitraukti nuo savęs“, – sakė V. Benaitienė, beje, pabrėžusi, jog psichologai ypač teigiamai vertina ir tikėjimo poveikį. Juo besiremiantis žmogus gali sustiprinti savo psichiką ir visą asmenybę, išgyti iš vidinių sužeidimų. Pasak jos, žmonėms sprendžiant vidines problemas, visa visuomenė taptų humaniškesnė, joje būtų daugiau bendradarbiavimo, o ne iš pasąmonės kylančio vienas kito menkinimo.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Kai žemė vaikams slysta iš po kojų

Vertėtų pasvarstyti, kaip jaučiasi vaikas šeimoje, kai mato savo tėvus, pametusius pagrindą, besielgiančius vaikiškai dėl savo egoizmo, puikybės, valdomus savo sujauktos sąmonės, neišspręstų vidinių konfliktų. Natūralu, kaip sakė psichologė, kad vaikams tuomet kyla baimė ir pyktis, nesaugumas, o kai kada ir žemė slysta jiems po kojomis. Įdomiausia, jog jie patys neretai bando „taisyti“ tėvų keliamą sumaištį. Keturmetė, nuolat girdinti tėvo priekaištus mamai dėl netvarkos, uoliai padeda jai namų ruošoje, kad tik išvengtų pykčių. Vyresniųjų klasių mergaitė puola tvarkyti girtuokliujančio tėvo šeimos buities (net švarias kojines ir išblizgintus batus visiems iš vakaro sudėliodama). Paklausta, ar ji nori tai daryti, skaudžiai apsiverkia... Šitokios vaikų pastangos tėvus kartais visai išmuša iš vėžių. Dukra slepia tėvo cigaretes, o šis pyksta: „Pastačiau namą, pasodinau sodą, o dabar kieme net parūkyti negaliu, štai iki ko prisigyvenom!“ Vaikai gali jaustis ir labai kalti dėl tėvų elgesio („Jei aš būčiau geriau mokėsis, tai gal būtų ir neišsiskyrę“). Kai skauda ir gėda, vaikai, ypač berniukai, tampa agresyvūs.

Kalbėtis!

Jei šeimoje pavyksta kalbėtis dėl to, kas yra negerai, kodėl skauda, kaip norėtume, kad būtų, tada ir psichologo nereiktų, ir šeima pati nesunkiai išspręstų savo problemas, be kurių nei viena neapsieina – taip formulavo išeitį specialistė mums, kurie neretai ieškome ypatingos panacėjos savo bendravimui su vaikais pagerinti. O ji paprasta ir nieko nekainuojanti. Ir kalbėtis vis tiek reikia net ir tada, kai tai atrodo nebeįmanoma! Kalbėtis kad ir psichologo akivaizdoje. Štai vienas baisiai supykęs tėvas ir sūnus psichologo kabinete tiesiog negalėjo pažvelgti vienas į kitą, nes buvo labai įsiskaudinę. Po valandos pokalbio, tik tada, kai jiedviem buvo pasiūlyta įsivaizduoti, ką pasakytų vienas kitam, jei liktų gyventi tik valanda, jų širdys atsileido...

Ypač svarbu kalbėtis pasikeitus vaiko elgesiui, ieškoti to priežasties. Ir nepulti kaltinti dėl to, kas blogai, o tik įvardyti. Dauguma tėvų turbūt patvirtintų girdėję tą vaikų jiems metamą skaudų žodį: „Nenusišnekėkite!“ Pasirodo, jis ne toks ir baisus. Psichologė teigė, kad tada mes gerai auklėjame savo vaikus: jie nebijo išsakyti, ką galvoja, nebijo išlieti pykčio, kuris kitaip būtų išstumtas į sąmonę ir grįžtų destruktiviomis formomis. Pasak jos, ir pyktis galime su meile, nežeminami vienas kito.

Kalbantis svarbu atsižvelgti ir į vaiko amžiaus ypatumus. Kai pradinukui uždraudžiam eiti pas draugus, jis tik nuliūsta. Paauglys tokiu atveju manipuliuoja ir tvirtina, kad jam reikia į biblioteką! Pasak psichologės, vertėtų pamąstyti, kaip atrodome, kai paaugliui, jau mąstančiam ir norinčiam, kad su juo elgtumės kaip su suaugusiu, išrėžiam: „Pienas nuo lūpų tau dar nenudžiūvo, o...“ Kartais to mūsų kalbėjimo (ne kalbėjimosi!) būna per daug. Kai prasto elgesio vaiko buvo paklausta, ką jis darytų, jei pats būtų tėvas ir turėtų šitokių sūnų, šis atsakė: „Pasisodindčiau ir paklausčiau: ar tu dėl savęs gyveni? Ar dėl savęs mokaisi? Ir daugiau nieko nekalbėčiau...“

P. S. Gera matyti, kaip tėvai vos pravirkusį kūdikį puola raminti spalvingais barškaliukais ir ypač – savo ramia šypsena ar švelniu žodžiu. Ir kokie bejėgiai pasijuntame prieš savo jau paaugusių vaikų kančią ir liūdėsį. To tikrai yra, ir gana daug jų aplinkoje. Ir ne tik dėl to, kad mes asmeniškai ko nors nesugebėjome. Nuo ašarų akyse, su kuriomis šlovės podiumu žengė smulkutė 14-metė manekenė (kaip skelbė žiniasklaida, lietuvaitė), pasaulyje turėjo suežėti didžiulis blogio luitas. To neįvyko. Pasaulis spėjo: gal batelis jai spaudęs? Ką išties nuplauna vaikų ašaros?

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Marija Montessori 1930 m.

Prieštaringoji Marija Montessori

Vanda IBIANSKA

Garsioji pedagogė Marija Montessori (*Maria Montessori*) – viena ryškiausių ir prieštaringiausiai vertinamų Italijos moterų. Iki įvedant eurą, jos portretas puikavosi ant 1 000 lirų banknoto, tačiau Montessori auklėjimo metodus vieni pripažįsta besąlygiškai, kiti tobulina, tretį visai atmeta. Ir vis dėlto jų vertė bei populiarumas neabejotini. Ši moteris siekė išugdyti kiekvieno mažylio asmenybę ir tik paskui pratinti jį prie mokymosi bei socialinių įgūdžių. Montessori įdiegė nedidelius, vaikų amžiui bei ūgiui tinkamus baldus, specialius žaidimus, skatinančius mažųjų kūrybingumą ir iniciatyvumą. Jinai manė, kad iki trejų metų amžiaus vaikas pasąmoningai sugeria suaugusiųjų kultūrą, todėl jam reikia sudaryti sąlygas kuo geriau tai padaryti. Ši moteris pedagogikoje įvykdė perversmą: vaikai tapo jos sukurtos sistemos centru ir turėjo vystytis pagal savo prigimtinius sugebėjimus. Didžiulė reikšmė čia tenka aplinkai ir mokymo priemonėms. Vaikams beveik viskas leidžiama tol, kol jie žaidžia ir mokosi, tačiau po užsiėmimų turi patys idealiai sutvarkyti mokymosi bei žaidimų kambarius, žaislus, mokymo priemones. Nuo mažens jie mokomi naudotis nosine, stalo įrankiais, užsisagstyti sagas, užsirašioti batų raištelius ir t. t.

Montessori norėjo, kad kiekvienas mažylis per ugdymą taptų „normalus“ vaikas: ramus, drausmingas, darbštus, tvarkingas, dėmesingas, gebantis siekti užsibrėžto tikslo ir savęs lavinimo, tačiau pajėgus atsispirti diktatoriškam spaudimui.

Kas ji buvo?

1870 m. rugpjūčio 31 d. nedideliame Italijos mieste Kiaravalėje aukšto rango valstybės tarnautojo Aleksandro Montessori ir iš garsios Stopani šeimos kilusios jo žmonos Renildos šeimoje gimė duktė, pavadinta Marija. Tie laikai buvo itin nepalankūs moterims mokytis, juolab užsiimti profesine veikla. Išimtis – mokytojos darbas. Bet Marija jo visai nenorėjo! Ji buvo berniukiško tipo mergaitė. Ją domino konkretūs dalykai, gamta, tikslieji mokslai, tik ne lėlės ir tradiciniai mergaičių žaidimai. Bet įdomiausia jai buvo matematika.

Ugtelėjusi Marija pareikalavo, kad ją leistų mokytis į gimnaziją. Deja, gimnazijų mergaitėms Italijoje nebuvo. Vis dėlto jau paskirtas į Romą ir sparčiai kopiantis karjeros laiptais tėvas nusileido atkakliai dvylikametei ir įtaisė ją į realinę berniukų gimnaziją. Mokytis čia Marijai buvo tikras puikumėlis! Bet matematiką ji iškeitė į gamtos mokslus ir užsimojo studijuoti mediciną, kas tuomet buvo visiškai neįmanoma. Katalikiškoje Italijoje – moteris gydytoja?! To dar nebuvo! Tačiau Marijai nestigo užsispyrimo. Būdama 26 metų ji baigė Romos universiteto Medicinos fakultetą ir tapo pirmąja Italijos istorijoje gydytoja moterimi. Ak, tam prireikė net Aleksandro Montessori ryšių

Vatikane ir pokalbio su popiežiumi, nes toks moters darbas kėlė didžiulį visuomenės pasipriešinimą.

Karjera ir gyvenimas

Gabią ir darbščią Mariją priėmė universitetinė klinika. Darbas sekėsi puikiai, bet vėl bėda! Marija – graži, ryški asmenybė, temperamentinga, kaip ir dera pietietei. Žinia, širdis ne avelė, šieno nepaduosi. Ir prasidėjo audringas romanas su gražuoliu kolega daktaru Džiuzepė Montesano. Kas iš tų romanų išeina, visiems žinoma. Marija pagimdė nesantuokinį sūnų Mariją ir išsiuntė jį auginti įtėviams į kaimą. Kodėl ji taip pasielgė, taip ir liko paslaptis. Kodėl neįvyko santuoka? Nežinia. Tik faktas, kad Džiuzepė ištikimas Marijai nebuvo ir netrukus vedė kitą moterį. Antra vertus, į vienintelę Italijoje moterį gydytoją buvo nukreipta daug akių, o to meto papročių būta griežtų.

Marijos negalėjo nepaveikti tai, kad moterims nebuvo leidžiama studijuoti, laisvai užsiimti pasirinkta profesine veikla ir galiojo daug kitų moters teises ribojančių veiksnių. Todėl ji aktyviai įsitraukė į feministinį judėjimą. Montessori atstovavo italėms tarptautiniuose feminisčių suvažiavimuose Berlyne ir Londone, rengė pranešimus, rašė poleminius straipsnius į periodinę

spaudą, taip pat knygas. Taip aktyviai daktarė Montessori veikė ne vienus metus. O jie bėgo greitai.

Kai Marijui sukako penkiolika metų, Marija, jau garsi ne tik Italijoje, bet ir už jos ribų, parsivežė sūnų pas save. Pradžioje melavo sakydama, jog tai jos giminitis, galiausiai prisipažino, kad sūnus.

Metodo atsiradimas

1898 m. M. Montessori tapo protiškai atsilikusių vaikų prieglaudos direktore ir vaikų psichiatre. Ten ji viską apvertė aukštyn kojomis. Personalas, iki tol niekinęs „kvailelius“ ir laikęs juos tarsi kalėjime, buvo priverstas dirbti kitaip. Vaikus teko gerbti ir mokyti. Atsirado mokomųjų žaislų, pradėta ugdyti auklėtinių socialinius įgūdžius. Stulbinamų rezultatų pasiekta vos per kelis mėnesius! Komisijos aikčiojo, bet plačiau diegti Montessori metodų tuomet niekas nesiryžo.

O Marija grįžo į universitetą ir būdama 34-erių tapo antropologijos profesore. Drauge dirbo higienos katedros vedėja moterų koledže. Dar po dvejų metų paliko mokslinę veiklą ir atidarė sveikų vaikų mokymo įstaigą, pavadinusi ją Vaiko namais. Jų auklėtiniais buvo apiešti skurdžių, dažnai asocialių šeimų vaikai. Ir vėl stebuklas! Per mėnesį iš mažų chuliganėlių Montessori dėka išaugo darbštūs ir mandagūs vaikai. Visuomenę apstulbino nauji metodai ir jų rezultatai. Apie Mariją Montessori kalbėjo ir rašė ne tik visa Italija bei Europa, bet ir JAV.

1913 m. Marija nuvyko į Jungtines Amerikos Valstijas ir ten savo metodu galutinai pakerėjo amerikiečius.

Su sūnumi. XX a. 3 dešimtmetis

Platūs vandenys

1922 m. Italijos vyriausybė paskyrė Mariją Montessori valstybine mokyklų inspektore. B. Musolinis pradžioje pritarė naujai metodikai, bet vėliau nuo jos atsiribojo. Tačiau jau nuo 1907 m. Italijoje veikė mokyklų, dirbančių pagal Montessori pedagogiką. Ji pati skaito paskaitas ir vieną po kitos leidžia knygas (išėjo 25!). Marija dirba Katalonijoje, Nyderlanduose. Pasaulį

stulbina jos teiginiai, kad vaikelį pirma reikia išmokyti rašyti, o tik tada skaityti. Bet tai pasiteisina! Štai koks tos nepaprastos moters kelias iki valstybinio posto.

1929 m. M. Montessori su sūnumi Marijumi organizuoja Tarptautinę Montessori asociaciją. Beje, Marijus – apsigimęs pedagogas, kuriam nėra lygių, išskyrus, žinoma, savo garsiąją mamą. Jis asociacijai vadovauja iki pat savo mirties 1982 m., o paskui šias pareigas perima Marijos vaikaitė.

Tačiau laikai neramūs. Siautėja fašizmas ir komunizmas. Šioms sistemoms nereikia laisvų, mąstančių ir savarankiškų asmenybių. Taigi Marija ir Marijus Montessori Europoje tampa *persona non grata*. Prasideda persekiojimai.

1936-aisiais Montessori šeima išvyksta į Indiją ir ten praleidžia ilgus septynerius metus toli nuo tėvynės, naujoje ir nepažįstamoje kultūrinėje erdvėje. Tačiau Indija sutiko Mariją palankiai. Ji skaito paskaitas Madraso, Karačio ir kituose universitetuose. Kodakkanalo mieste atidaro savo mokyklą, kuri veikė dar daug metų.

M. Montessori su Londono Gatehouse mokyklos mokiniais, 1951 m.

Senatvė

To, kas įprasta vadinti senatvę, Marija Montessori nepatyrė. Ji buvo aktyvi iki savo dienų pabaigos. Ši veikli moteris netgi būdama labai garbingo amžiaus nepailsdama dirbo visą gyvenimą. Sulaukusi 73-ejų, atvyksta į Nyderlandus, kad pasilikėtų čia visam laikui. Ir dirba, dirba. Miršta 82 metų amžiaus. Palaidota nedidelio Nyderlandų miesto Nordviko-an-Zeje katalikų kapinėse.

Kokia ji buvo?

Montessori – įvairiapusiška mokslininkė. Jos veiklos sritys buvo vaikų psichiatrija, antropologija, filosofija, psichologija, bet pirmiausia – pedagogika. Pasižymėjo itin tvirtu būdu, atkaklumu, pribloškiančia erudicija, gebėjimu siekti užsibrėžto tikslo. Buvo feministė gerą šio žodžio prasme, atsiliepianti į savo gyvenamojo meto poreikius. Kadangi Marija Montessori visą savo gyvenimą garsėjo kaip nuoširdi praktikuojanti katalikė, iš čia kilo gilus humanizmas, persmelkiantis jos veiklą ir darbus.

Pagaliau tai buvo graži elegantiška moteris, o tai irgi šis tas, turint galvoje tuos milžiniškus darbų kalnus, kuriuos ji per savo gyvenimą nuvertė.

„Atsigręžkime veidu į vaiką“

Virginija SKORUPSKIENĖ

VDU edukologijos magistrė, mokytoja ekspertė, VšĮ Kauno Montessori pradinės mokyklos steigėja

Susirūpinę šiandien stebime mokyklos gyvenimą, švietimo reformos žingsnius ir nelabai matome esminių teigiamų poslinkių vaikų gyvenime. Dideli mokymosi krūviai, negerėjantys santykiai tarp mokinių, mokytojų ir tėvų, žalingų įpročių plitimas, gausėjantys vaikų sveikatos sutrikimai kelia susirūpinimą. Įvairių sričių teoretikai ir praktikai nuolat ieško atsakymo į klausimą, kaip organizuoti ugdomąjį procesą, kad vaikas jaustųsi saugus, laimingas, noriai mokytųsi, dalyvautų mokyklos gyvenime, taptų savarankiška, pasitikinčia savimi asmenybe.

„Reikia atsigręžti į vaiką“, – sakė Marija Montessori. Ką tai reikštų? Juk, regis, taip stengiamės dėl vaiko, o jis vis nepatenkintas, piktas. Pasak Montessori, visas blogis, fizinės ir psichinės ligos, sutrikimai ir neurozės prasideda kūdikystėje, kai vaikai ir tėvai nuolat daug pykstasi tarpusavyje. Kaip globoti ir auginti kūną, tėvai žino ir tai atsidėję daro, o kaip padėti teisingai plėtotis vaiko dvasiai, jiems mažiausiai rūpi. Tėvai to nežino, niekas to jų nemokė. Svarbu matyti vaiką kaip būtybę, kuri turi ne tik kūną, bet ir dvasios užuomazgą, reikalingą ypatingos globos, meilės ir priežiūros. Tai suteiktų pagrindą vaiko dvasinei raidai, jo inteligencijos, proto, valios ir jausmų pasaulio brendimui.

Vaiko dvasinio pasaulio atradėja

M. Montessori savo teoriją grindė nauja vaiko samprata. Ji iškėlė vaiko vidinį, sielos pasaulį. Šis atradimas ir išgarsino pasaulyje mokslininkės vardą, įamžindamas jį pedagogikos istorijoje. M. Montessori gyveno kartu su savo auklėtiniais, stebėjo jų prigimtinius poreikius ir, pakludama jiems, kūrė priemones. Veikdami su jomis jie galėjo tapti tyrinėtojais, atradėjais, žmogaus kūrėjais savyje. Suaugusiųjų veikla yra išorinė, gamybinė, vaiko – vidinė ir kūrybinė. Jis kuria save kaip būsimą suaugusįjį.

Vaikystė, anot mokslininkės, nėra tik laikinas augimo tarpsnis, reikalingas išgyventi, kad taptum suaugusiu. Vaikystė jau yra vertybė, ir, beje, esminė. M. Montessori teigia, jog **nereikėtų sakyti, kad vaikas auga, – jis kuria Žmogų**. Tačiau jei šitam kūrimo darbui pasaulis visaip kliudo, žmogus gali likti netobulas arba net sužalotas. Čia turima galvoje visi vaikiški įnoriai, užsispyrimas, itūžis. Tai nevisavertiškumo kompleksai, protiniai nepritekliai. Visi sutrikimai yra kovos – ne prieš individą, bet prieš kūrimo planus – vaisius.

Vaiko siela turi daug gabumų ir įgimtų gerų polinkių. Aplinka juos neretai išrauna arba iškraipo nereikalingais vaizdų ir žinių antplūdžiais arba netinkamo elgesio proveržiais.

Ateidamas į šį pasaulį vaikas atsineša savo raidos planą, o galimybes jam realizuoti atveria suaugusieji. Mūsų nusistatymas vaiko atžvilgiu tik tada keisis, jei į jį žvelgsime kaip į būsimo žmogaus kūrėją, tarsi tėvą, kuris gyvena ir kovoja, siekdamas egzistencinės brandos.

Laisvo ugdymo samprata

Vienas kertinių akmenų, kuriais re-

miasi Montessori metodas, – vaiko laisvė specialiai parengtoje aplinkoje. Laisvės idėja yra vienas svarbiausių jos metodo principų; be laisvės negali būti ir drausmės.

Paviršutiniškai ir į metodą iš esmės nesigilinantys žmonės laisvę tapatina su palaidumu, drausmę – su prievarta. Iš to ir kyla pats didžiausias nesusipratimas. Leisti vaikams daryti tai, ką jie nori, jau nebe laisvė, o palaidumas, kurį šiandien dažnai pripažįsta moderniosios ugdymo srovės. Daugelis mokyklų dabar mokymo ir auklėjimo sistemą bando grįžti laisvąja drausme, kuri, deja, tėra tik sumaištis, sudarkanti vaiko asmenybę ir skatinanti tinginiauti bei nusikalsti.

Tikroji laisvė visuomet saistoma protinių ir išmintingų nuostatų, turi būtinas ribas. Pirma – laisvė turi būti ribojama atsižvelgiant į kitų poreikius bei intere-

sus. Ji turi būti saistoma gerų mandagaus elgesio taisyklių. Antra – vaikas nuo mažens turi žinoti kiekvieno daikto paskirtį, išmokyti jį branginti ir tausoti. Tai pratina vaiką prie natūralios drausmės.

Montesori sistemos pedagogai, vadovaudamiesi mokslininkės atrastais vaiko dvasinio pasaulio raidos dėsniais, sėkmingai papildo mūsų švietimo sistemą laisvojo auklėjimo samprata, laisvės ir drausmės santykiu, naujais reikalavimais mokytojui. Montesori ugdymu siekiama sąmoningos drausmės, kuri neįmanoma be laisvės ir savarankiškumo.

Aplinkos reikšmė auklėjimui

M. Montesori pabrėžia laisvę parengtoje aplinkoje. Vaikui nepakanka tik judėti, lakstyti ar matyti žaislus. Jis turi patenkinti protą, socialinius, estetinius, tautinius, dorovinius bei religinius jausmus. Štai kodėl vaikui reikia ypač gerai parengtos aplinkos su specialiomis auklėjimo priemonėmis, kurios leistų jam ne tik judėti, bet veikti prasmingai, išmintingai, savarankiškai. Tikrai tokie vaiko judesiai ir veiksmai tegali būti laisvi.

Pedagogė įtikinamai parodė, kad **vaiko saviaukla parengtoje aplinkoje yra vienintelis vaisingas auklėjimo būdas**. Saviaukla vienodai veikia charakterį, dorovę, supratingumą. Jos skatinimas ugdo bendruomeniškumą ir organizuotumo įgūdžius, kurie tobulėdami daro grįžtamąjį poveikį pačiai saviauklai ir ją palengvina.

Mokymasis pagal Montesori vyksta savarankiškai bendraujant ir bendradarbiaujant su kitais klasės mokiniais ar mokytoju, naudojant vaikų amžiui pritaikytą aplinką ir atitinkamas priemones. Mokiniai mokosi savo tempu, pasirinkdami veiklą ir laiką įvairiose mokymuisi skirtose vietose. Tai aktyvi na vaikų mąstymą, skatina iniciatyvumą bei pasitikėjimą savo jėgomis. Namų darbų jiems neužduodama.

Mokytojo vaidmuo

Šios sistemos pedagogas sudaro galimybę kiekvienam vaikui dirbti indivi-

dualių tempu, suvokti veiklos pasirinkimo laisvę ir tvarką. Jo uždavinys – ne mokyti, bet padėti mokytis arba vadovauti vaiko saviauklai. Ir padėti ne kaip silpnai, bet veržliai, kūrybingai asmenybei. Mokytojas turi taip parengti aplinką, kad natūrali vaiko energija būtų neblaškoma, lietuši kūrybingai. Vaikai ir mokytoja turi sudaryti socialinį sambūrį, o ne mokymo klasę. Montesori ugdymo sistemos mokytojas yra:

- ▶ jungtis tarp vaiko ir aplinkos;
- ▶ stebėtojas ir vaiko reikmių skleidėjas;
- ▶ tyrėjas, sudominantis vaiką aplinka, stebintis ir vertinantis jo pažangą;
- ▶ programuotojas, kuriantis aplinką, ją saugantis, papildantis, keičiantis pagal vaiko prigimtines fizines ir dvasines reikmes;
- ▶ vertintojas, kasdien analizuojantis darbo veiksmingumą, būdus, kaip jį tobulinti, teikiantis pasiūlymus kolegoms, tėvams, globėjams;
- ▶ globėjas, gerbiantis ir globojantis vaikus, tausojantis ir stiprinantis jų sveikatą;
- ▶ elgesio su aplinkiniais pavyzdys.

Mūsų vaikai vėliau ir kitose mokyklose jaučiasi tvirti, savarankiški, su atsakomybės, pareigos jausmo įgūdžiais ir supratimu. Mūsų mokytojai dirba ypač atsakingai, nes nori ne tik suteikti žinių, bet ir padėti vaikui kurti save kaip žmogų. Mokymasis vyksta bendradarbiaujant su mokiniu, siekiant vidinės motyvacijos, pažinimo motyvų, o ne įvairių skatinimo būdų.

Rengimasis nuolatiniam mokymuisi prasideda vaikystėje

Montesori ugdymo integravimas į esamą tradicinio mokymo sistemą padeda užtikrinti laipsnišką perėjimą nuo

tradicinio prie nuolatinio mokymosi. Gebėjimai savarankiškai mokytis turi būti ugdomi ikimokykliniame ir stiprinami kiekviename amžiaus tarpsnyje. Mokykloje vaikas turi išmokyti nugalėti

Nuotraukos iš Kauno Montessori pradinės mokyklos archyvo

sunkumus, įveikti kliūtis. Jam turi būti sudarytos sąlygos dirbti savo tempu. Negalima vaiko skubinti ir paskui su mokymosi spragomis palikti jį kamuo-tis aukštesnėje klasėje. Taip atsiranda nepasitikėjimas, baimė, melas, abejingumas, depresija.

Aukštos doros visuomenę tebus galima sukurti tada, kai liausimės vaikus formuoti, mokyti, o pradėsime juos tinkamai auklėti, t. y. padėsime jiems auklėtis. Auklėjimas – natūralus procesas, vykstantis ne klausantis žodžių, bet per savo patirtį. Turime išmokyti savo valdingą rūpinimąsi laikyti netinkamu, nes jis atima iš vaiko kiekvieną galimybę pasitikėti savimi, kovoti su savo silpnumu ir, nugalint kliūtis, stiprėti.

Montesori požiūris atitinka naujosios mokyklos idėjas. Ateities vizija – asmeninis tobulėjimas, vidinio „aš“ išsilaisvinimas. Kai pedagogas nustoja nurodinėti, vaikas pradeda mokytis. Taigi laisvės ir drausmės, lygiateisiškumo, savarankiškumo, pasitikėjimo savimi, atsakomybės, sąmoningos motyvacijos mokytis ugdymas, mokytojo pagalba – tuo Montesori aplinkoje mokymas yra patrauklus, suprantamas ir prieinamas visiems vaikams.

Jono Pauliaus II *Kūno teologija**

Šįkart aptarsime skaistybę dėl Kristaus karalystės kaip vieną iš būdų, leidžiantį įprasmin-ti lytiškumą – save dovanoti meilėje. Skaitytojui pateikiame ištrauką iš Christopherio Westo knygos „Kūno teologija pradedantiesiems. Įvadas į popiežiaus Jono Pauliaus II seksualinę re-voliuciją“ (*Christopher West, „Theology of the Body for Beginners. A Basic Introduction to Pope John Paul II's Sexual Revolution“, West Chester: Ascension Press, 2004, 2008*). Jas iš-vertė ir straipsniui parengė šeimos ir santuokos teologijos magistrė Rūta POCIUTĖ.

Kristus teigia galutinę santuoką

Pokalbyje su fariziejais Kristus kviečia istorinį vyrą ir moterį žvelgti į *pradžią* tam, kad suprastume pirmi-nį Dievo planą lytiniais santykiams. Kalbėdamasis su sadukiejais Kristus nurodo visiškai naują žmogaus ly-tiškumo ir pašaukimo į susivienijimą plotmę: „Prisikėlę nei ves, nei tekės, bet bus kaip Dievo angelai danguje“ (*Mt 22, 30*). Jono Pauliaus II pamąstymai apie vyro ir moters likimą remiasi būtent šia mintimi.

Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, jog Kristaus žodžiai tar-si menkina visa, ką jau sakėme apie santuokinės meilės ir lytinio bendravimo grožį. Tačiau atidžiau pažvelgę pamatytume, kad jie reiškia viso to, apie ką kalbėjome,

Silvijos Knezekytės nuotrauka

šlovingą vainikavimą. Santuoka ir tapimas „vienu kūnu“ nuo pat pradžių nurodo „Avinėlio vestuves“ (*Apr 19, 7*), Kristus ir Bažnyčios tapimą viena (*žr. Ef 5, 31–32*). Per prisikėlimą *pirmąsias sakramentas* užleis vietą dieviš-kajai tikrovei. Kitaip tariant, lytinį susivienijimą Dievas sukūrė kaip dangaus ženklą, o Kristus sako: „Jums ne-bereikia ženklo, rodančio į dangų, kai jau esate danguje. Jūs jau čia. Galutinė vienybė jau pasiekta.“

Žmonės dažnai klausia: „Ar tai reiškia, kad danguje nebebūsiu su savo vyru (žmona)?“ Tarkime, judu prie-mėte Dievo kvietimą tuoktis, tuomet garantuotai bū-site kartu. Visi atsiliepusieji bus drauge, bendrystėje, apsčiai išpildysiančioje visa, kas yra gera, tikra ir gražu santuokoje bei šeimos gyvenime čia, žemėje. Turime suprasti, kad lytinis susivienijimas, nors ir būtų pats gra-žiausias, nuostabiausias, nėra visa apimantis galutinis mūsų tikslas. Tai tik *ikona*, ženklas to, kas yra kur kas nuostabiau. Pagal Šventojo Tėvo mintį, žemiška san-tuoka galutinai neišreiškia giliausios lytiškumo prasmės. Ji tik suteikia konkrečią šios prasmės išraišką istorijoje (*žr. KT 69, 4***). Istorijos pabaigoje *istorinę* lytiškumo raišką pakeis visiškai nauja mūsų pašaukimo į gyvybę teikiančią bendrystę raiška.

<...> Tinkamai išgyvenamas sakramentas leidžia skonėtis dangumi jau čia, žemėje. Tačiau atėjus dan-gaus karalystei, sakramentai, jau atitarnavę, užleis jai vietą. Danguje nebebus sakramentų (*žr. Katalikų Baž-nyčios katekizmas, 671*), tačiau jie bus ne sunaikinti, o su kaupu išpildyti. Taigi, faktas, kad po prisikėlimo daugiau nebesituoksime, turėtų ne liūdinti, bet džiū-ginti. Kiekvienas žmogiškas meilės ir vienybės ilgesys, kiekvienas širdies troškimas bus išpildyti taip, kad tai pranoks drąsiausią svajonę. Didžiausia vienatvės gėla pagaliau bus visiškai ir amžinai numalšinta.

Patirtis liudija, kad net pati puikiausia šeima negali visiškai pasotinti meilės ir vienybės alkio: joje gyvenda-mi vis tiek trokštame kažko daugiau. Myliu savo žmoną Wendy labiau, nei galiu pasakyti, tačiau ji tikrai nesu-pykty, jeigu pasakyčiau, kad ji nėra mano galutinis iš-sipildymas. Nekabinkite kepurės ant kabyklos, negalin-čios atlaikyti jos svorio! Jeigu kitą traktuosime kaip savo galutinį tikslą, sužlugdysime tą asmenį. Tiktai amžina, ekstaziška dangiška *santuoka* – taip, kad nė negalime

* Pirmasis šio ciklo straipsnis išspausdintas š. m. „Artumos“ 3-iajame numeryje.

** *Trumpiniai citatose: KT – Jono Pauliaus II „Kūno teologija“; FC – Familiaris consortio, Jono Pauliaus II apaštališkasis paraginimas dėl krikščioniškos šeimos uždavinių šiuolaikiniame pasaulyje (1981)*

suvokti, pranokstanti viską, su kuo tik palygintume ją šiame žemiškame gyvenime, – pajėgi numalšinti žmogiškąją vienatvės gėlą.

Skaistybė dėl karalystės

Krikščioniškasis Apreiškimas, kaip rašo Jonas Paulius II, teikia du tinkamus vidinės vienybės būdus, kaip realizuoti žmogaus pašaukimą meilei – tai santuoka ir skaistybė. Ir vienas, ir antras sau būdinga forma konkrečiai išreiškia giliausią tiesą apie žmogų, apie jo egzistavimą „pagal Dievo paveikslą“ (FC, 11).

Gedimino Numgaudžio OFM nuotrauka

Skaistybę dėl dangaus karalystės renkasi tas, kas laisva valia atsisako lytinių santykių laukdamas tokios būsenos, kai vyrai ir moterys „nei ves, nei tekės“. Todėl skaistybė dėl karalystės yra „ženklas, kad kūnas, kurio pabaiga nėra kapas, yra skirtas pašlovinimui“ ir „vilties, laukiant būsimo prisikėlimo, liudijimas žmonėms“ (KT 75, 1). Skaistybės įžadus davęs vyras ar moteris, tam tikru atžvilgiu nors ir gyvendami istorijoje, peržengia jos ribas ir skelbia pasauliui, kad „prisiartino dangaus karalystė“, prisiartino galutinė santuoka.

Taigi, krikščioniška skaistybė nėra lytiškumo atmetimas. Ji tik nurodo galutinį lytiškumo tikslą ir prasmę: „Todėl <...> du taps vienu kūnu.“ Ką apie tai sako šv. Paulius? Vyras ir moteris taps vienu kūnu kaip Kristaus ir Bažnyčios amžinos vienybės ženklas arba *sakramentas* (žr. Ef 5, 31–32). Pasirinkę skaistybę dėl karalystės „praleidžia“ žemiškos santuokos sakramentą, laukdami dangiškosios tikrovės, „Avinėlio vestuvių“. Jeigu „žmogui nėra gera būti vienam“, krikščioniškoji skaistybė atskleidžia, kad galutinis vienatvės užpildymas atrandamas tiktai vienybėje su Dievu. Tam tikru atžvilgiu skaistybės įžadus davęs žmogus laisvai pasirenka likti vienatvės gėloje šiame pasaulyje, visą savo ilgėjimąsi nukreipdamas į tą vienybę, kuri vienintelė gali jį pasotinti.

Žodis „celibatas“ („susilaikymas“), gaila, dažniausiai neatskleidžia šios giluminės prasmės. Tai negatyvumo reikšmę turintis žodis, nes nurodo, ko besilaikantieji *nedaro*. Turbūt daugiau laimėtume šį pašaukimą api-

būdindami tuo, ką jis apima ir ką numato, o ne tuo, ko atsisako. Jis apima ir numato *dangišką santuoką*.

Skaistybė plūsta iš lytiškumo atpirkimo

Daug kas šiandien reikalauja panaikinti kunigų celibatą. Kai kurie net kaltina celibatą, kad dėl jo dvasininkai patiria lytiškumo problemų ir nusikalsta. Ne skaistybė sukelia lytiškumo problemas – jos kyla iš nuodėmės. Santuoka neišgydo lytinių sutrikimų. Tai padaro Kristus. Jeigu vyras įžengs į santuoką, turėdamas rimtų lytiškumo sužeidimų, jis pasmerks savo žmoną seksualinio objekto gyvenimui. Skandalai dėl seksualinių nuodėmių baigsis tada (nesvarbu, kas – kunigas ar kas nors kitas – į juos būtų įsipainiojęs), kai žmonės patirs savo lytiškumo atpirkimą Kristuje.

Tikra *krikščioniška* skaistybė jaudinamai liudija šį atpirkimą. Kai suvokiame, jog skaistybė atskleidžia galutinę lytinių santykių prasmę, suprantame, kad pasauliui, labiau nei bet kada, reikia *krikščioniško* celibato liudytojų.

<...> Geismo pavergtam pasauliui skaistybė iki gyvos galvos atrodo beprasmiška. Apskritai pasaulio požiūris į *krikščionišką* skaistybę galėtų būti apibendrintas taip: „Klausykit, santuoka yra vienintelis ‘teisėtas’ šansas, kai jūs, krikščionys, galite naudotis geismo malonumais. Kam, po galais, norėtumėte to atsisakyti? Jūs tik pasmerktumėte save beviltiškam užslopintam gyvenimui.“ Tačiau atsidavimas geismui ir jo nuslopinimas nėra vieninteliai galimi pasirinkimai. Yra ir kitas, pasauliui nežinomas, kelias (gaila, kad nežinomas ir daugeliui krikščionių) – „Jėzus atėjo atstatyti pirmąjį kūrinių tyrumą“ (KBK, 2336).

Skirtumas tarp santuokos ir skaistybės niekada neturėtų būti suprantamas kaip teisėta seksualinio geismo iškrova pirmuoju atveju ir jo nuslopinimas antruoju. Kristus kviečia kiekvieną – nesvarbu konkretus jo pašaukimas – patirti atpirkimą iš geismo vergystės. Tik žvelgiant iš šios perspektyvos abu krikščionių pašaukimai (celibatas ir santuoka) yra prasmingi. Abu pašaukimai – jeigu išgyvenami taip, kaip nurodo Kristus – plūsta iš tos pačios lytinio potraukio atpirkimo patirties.

Jonas Paulius II teigia, kad skaistybei pasiaukojęs asmuo „*savojo žmogiškumo nuodėmingumą*“ turi palenkti „*galioms, trykštančioms iš kūno atpirkimo slėpinio* <...> kaip ir kiekvienas kitas žmogus“ (KT 77, 4). Štai kodėl jis nurodo, kad pašaukimas į skaistybę susijęs ne tik su ugdymu, bet ir su *perkeitimu* (žr. KT 81, 5). Asmuo, išgyvenantis šį perkeitimą, nėra pavaldus geismui. Jis laisvas save dovanoti. Tokiam asmeniui lytinio akto (ikonos) paaaukojimas dėl karalystės (tikrovės, kurią ikona tik nurodo) ne tik tampa galimybe. Ši galimybė dar ir labai patraukli. Tikrovė yra neapsakomai labiau viliojanti nei ikona! Mąstantys kitaip ikoną yra pavertę stabu.

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Santuoka ir skaistybė viena kitą papildo

Santuoka ir skaistybė aiškiai skiriasi svarbiais aspektais. Tačiau šie skirtumai vienas kitam neprieštarauja. Vieno ir kito pašaukimo vertės abipusiškai susipina. Tiesą sakant, santuoka ir skaistybė „paaiškina ir išbaigia viena kitą“ (KT 78, 2). Santuoka atskleidžia vedybinę skaistybės pašaukimo prigimtį, lygiai kaip ir pašaukimas skaistybei atskleidžia didžiulę santuokinės vienybės vertę. Leiskite tai paaiškinti.

Kaip santuokinė meilė nušviečia pašaukimo skaistybei prigimtį? Jonas Paulius II rašo, kad ištikimybė ir „visiškas savęs dovanojimas“, kurį liudija sutuoktiniai, teikia ištikimybės ir savęs dovanojimo pavyzdį tiems, kas išgyvena celibatinį pašaukimą. Abu pašaukimai savaip išreiškia santuokinę sutuoktinių meilę, išreiškiančią *visišką savęs dovanojimą* (žr. KT 78, 4). Negana to, santuokos vaisius – vaikai padeda skaistybėje gyvenantiems vyrams ir moterims suprasti, kad jie taip pat pašaukti būti vaisingi – vaisingi dvasiškai. Taip pamatome, kaip *natūrali* santuokos tikrovė nurodo *antgamtinę* skaistybės dėl dangaus karalystės tikrovę. Tiesą sakant, skaistybės įžadus davusiam žmogui būtina pažinti ir vertinti Dievo planą santuokai ir šeimai. Pasak Jono Pauliaus II, tam, kad skaistybę pasirinkęs asmuo „*pilnai suvoktų, ką renkasi* <...> jis taip pat turi *pilnai suvokti, ko atsisako*“ (KT 81, 2).

Skaistybė savo ruožtu „turi ypatingą svarbą ir yra ypač iškalinga gyvenantiems vedybinį gyvenimą“ (KT 78, 2). Celibatas kaip tiesioginis būsimos santuokos laukimas parodo poroms, ką ženklina (koks sakramentas yra) jų santuokinė vienybė. Kitaip tariant, skaistybės įžadai padeda susituokusioms poroms suprasti, kad jų meilė taip pat yra nukreipta į *karalystę*. Maža to, susilaikydami nuo lytinių santykių, gyvenantys skaistybėje išryškina nepaprastą lytinių santykių vertę. Kaip tai suprasti? Auka turi tiek vertės, kiek aukojamas dalykas yra vertingas. Pavyzdžiui, neatsisakome nuodėmės tik per gavėnią; jos turėtume vengti nuolat. Kad mūsų auka kažką reikštų, turime aukoti kažką tikrai vertingą. Bažnyčia taip vertina skaistybę būtent dėl to, kad labai vertina tai, kas aukojama – lytinius santykius ir visa, kas su jais susiję.

Darsyk pasakytina, jog savęs atsižadėjimo – tokios pasiaukojimo dalies neturėtume suprasti kaip lytiškumo nuslopinimo. Skaistybė dėl karalystės turi būti vaisingas gyvenimas, trykštantis iš lytinio potraukio atpirkimo ir suprantamas kaip troškimas *save dovano*ti kitiems.

Skaistybė išreiškia santuokinę kūno prasmę

Kaip matome, santuoka ir skaistybė yra susijusios labiau, nei daugelis mano. Abu pašaukimai pateikia *visišką atsakymą* į lytiškumo prasmės klausimą (žr. KT 85, 9).

Ši prasmė yra *savęs dovanojimas* pagal Dievo paveikslą. Tad mūsų neturėtų stebinti tai, kad kultūrai nuvertinus lytiškumą neišvengiamai nuvertinami ir santuokos bei skaistybės pašaukimai. Dvidešimtojo amžiaus seksualinė revoliucija tai aiškiai praktiškai parodė.

Popiežius tvirtina, jog celibatinis gyvenimas, apie kurį kalbėjo Kristus, turi išplaukti iš gilaus ir brandaus suvokimo, kad kūno prasmė yra santuokinė. Tik šiuo pagrindu skaistybė dėl karalystės „randa tvirtą garantiją ir motyvaciją“ (KT 80, 5). Taigi, jeigu kas nors šį pašaukimą renkasi iš baimės ar atmesdamas lytiškumą, ar dėl gilių seksualinių žaizdų, sutrukdžiusių sveiką vedybinį gyvenimą, tai neatitinka Kristaus kvietimo (žr. KT 80, 7).

Niekas negali atmesti savo kūno santuokinės prasmės, nepažeisdamas savo žmogiškumo kaip vyro ir moters, sukurtų pagal Dievo paveikslą. Santuokinė kūno prasmė

Silvijos Knezekytės nuotrauka

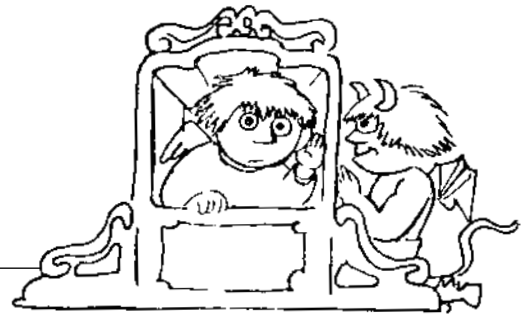
yra „fundamentalus žmogiškosios egzistencijos pasaulyje dėmuo“ (KT 15, 5). Jis atskleidžia, kad žmogus yra sukurtas tapti dovana kitam (*dėl kito*). Kristaus žodžiai apie skaistybę „atitinkamai rodo, kad *dėl*, nuo pradžių esantis santuokos pagrindu, lygiai taip pat gali būti ir skaistybės *dėl* karalystės pagrindu“ (KT 80, 6)!

Mūsų lytiškumas kviečia mus atiduoti save gyvenimą teikiančioje meilėje. Skaistybės įžadus davęs žmogus neatmeta šio kvietimo. Jis tik kitaip jį išgyvena. Kiekvienas vyras dėl santuokinės savo kūno prasmės yra pašauktas tam tikru būdu būti ir sutuoktinis, ir tėvas. Kiekviena moteris dėl savo kūno santuokinės prasmės yra pašaukta tam tikru būdu būti ir žmona, ir motina. Būdamas Kristus atvaizdas, skaistybėje gyvenantis vyras *susituokia* su Bažnyčia. Atiduodamas savo kūną skaistybėje, jis tampa tėvu daugybei *dvasinių vaikų*. Būdamas Bažnyčios atvaizdas, skaistybėje gyvenanti moteris *susituokia* su Kristumi. *Save kūniškai dov*nodama skaistybėje, ji gimdo daugybę *dvasinių vaikų*. Štai kodėl sąvokos: sutuoktinis, žmona, tėvas, motina, brolis ir sesuo yra taikomos tiek santuokos bei šeimos gyvenimui, tiek kunigystei ar vienuolystei.

Don Kamilio mažasis pasaulis

Atgaila

Giovannino GUARESCHI

Don Kamilis pasekė šią pasaką:

– Plėšrus, išalkęs vilkas slankiojo laukais ir priėjo aukštu vielos tinklu aptvertą pievą. Toje pievoje ramiai ganėsi avių būrys.

Vilkas, slampinėdamas patvoriais, atidžiai žiūrinėjo, ar kartais neras tinklo kokios spragelės. Deja, nerado. Tuomet kasdamas žemę letenomis mėgino įlįsti pro apačią, bet ir čia nieko neišėjo. Bandė peršokti per viršų, bet, kad ir kaip atsispirdavo, tepasiekdavo vos pusę tinklo. Pagaliau, nuėjęs prie užtvartos vartų, prabilo: „Taika, taika! Visi esame Dievo sutvėrimai ir privalome gyventi pagal Dievo įstatymus!“ Avelėms prisiartinus, vilkas tarsi įkvėptas tarė: „Tegyvuoja įstatymai! Sustabdykime pagaliau prievartos ir jėgos siautėjimą! Skelbkime vieni kitiems paliaubas...“

„Puiku! – atsakė avelės. – Sutarkime paliaubas!“ Ir vėl grįžo ramiai pešioti žolės.

O vilkas, labai meilus ir gerutis, tysojo prie vartų ir traukė linksmas daineles. Protarpiais pakilęs, eidavo ir jis paskabyti šalia tinklo augančios žolelės.

„O! Žiūrėk, žiūrėk! – nustebo avelės. – Jis kaip ir mes ėda, skabo žolę! Mums niekas nebuvo sakęs, kad vilkai žolele minta!“

„Aš nesu vilkas! – atsakė vilkas. – Aš esu avelė kaip ir jūs. Kitos giminės avelė.“

Paskui paaiškino, kad visų giminių avelės privalančios sudaryti sąjungą bendram tikslui pasiekti.

„Kodėl? – galiausiai paklausė. – Kodėl nesudarome Demokratinio avių fronto? Aš pats prie jo mielu noru prisidėčiau ir, nors tas sumanymas mano, nereikalaučiau sau vietos vadovybėje. Jau pats laikas susijungti prieš bendrą priešą, kuris mums vilnas kerpa, mūsų pieną vartoja, o paskiau mus pjauna.“

„Labai puikiai kalba! – pagyrė kelios avelės. – Reikia mums susijungti!“

Vieną gražią dieną sudariusios bendrą Demokratinę avių frontą ir atkėlusios vartus, avelės išleido vilką, kuris, tapęs mažosios kaimenės vadu, iš idėjos pradėjo valyti visas antidemokratinės avis. Pirmosios jo plėšrių letenų aukos buvo tos avys, kurios jam atkėlė vartus. Valymo laikotarpiui pasibaigus ir nelikus nė vienos avelės, vilkas paskelbė pergalės vaisius: „Štai pagaliau darbo liaudis pasiekė vienybę! Dabar eisime skelbti demokratijos kitai kariuomenei!“

* * *

Don Kamilis pasekė šią pasaką kaip tik tą dieną, kai Peponis savo valsčiuje įkūrė demokratiškąjį Liaudies frontą. Peponio įsitikinimu, tai buvo „šmeižtas ir provokacija“. Jis pradėjo aršią propagandą prieš dvasininkiją, kuri „esanti pasidavusi saviems ir svetimiems išnaudotojams“.

Savaime suprantama, Don Kamilis netylėjo, ir iš to kilo didžiulė politinė įtampa.

Tikra audra užvirė, kai laikraščiuose pasipylė ginčai, ar duoti išrišimą tiems, kurie balsuos už komunistus. (Tai vyko 1948 m., kai Vatikano ekskomunikos dekretas, kalbantis ir apie komunistus, dar nebuvo paskelbtas. *Vertėjas*).

Sakydamas kalbą Peponis iš įniršio taip trankė kumščiais į stalą, jog abi rankos sutino.

Paskui suorganizavo protesto eisena, kuri atvykusi prie klebonijos sustojo ir taip šaukė, kad privertė Don Kamilį pasirodyti lange.

– Liaudies vardu, – staugė Peponis, – aš tamstą perspēju, kad jei rinkimams pakenkti panaudosis neįstatymiską priemonę ir komunistams neduos išrišimo, mes paskelbsime religinį streiką ir niekas į bažnyčią nė kojos neįkels!

Don Kamilis pasitenkino išskėsdamas rankas.

– Atsakyk, tamsta! – reikalavo Peponis. – Liaudis reikalauja, kad tamsta atsakytum į jos klausimą: kaip tamsta šiuo atveju laikysies?

– Kai būsi vyskupas, tuomet atsakysiu, – ramiai atkirto Don Kamilis.

– Liaudies įsakymas yra svarbesnis už vyskupą ir už popiežių! – riaumojo Peponis. – Liaudis reikalauja, kad tamsta atsakytum į jos klausimą: kaip tamsta šiuo atveju laikysies?

– Mano laikysena bus kunigiška.

– Tokio atsako mums neužtenka! – dar garsiau šaukė Peponis.

– Pamatysime.

Kai Don Kamilis uždarė langą, Peponis iškėlė kumštį ir pagrasė.

Vėliau Liaudies namuose įvyko svarbus susirinkimas ir buvo daug ginčijamasi. Galop Peponis tarė:

– Mums neužtenka žodžių! Mums reikia darbų, ir tuojau. Pamėginkime praktiškai!

– O kas mėgins?
– Aš: dėl liaudies ir partijos galiu priimti ir Paskutinių patepimą!

Vėliau žmonės pranešė Don Kamiliui, kad vienas norįs skubiai atlikti išpažintį. Don Kamilis, nuėjęs į bažnyčią, pamatė Peponį, klūpantį prie klausyklos.

Kai Peponis išpažino savo nuodėmes, Don Kamilis paklausė:

– Ar neužmiršai dar ko nors išpažinti?

– Taip, – atšovė Peponis. – Aš esu komunistas. Balsuosiu tik už komunistų partiją ir prikalsiu kiek įmanoma daugiau žmonių, kad balsuotų už mūsų partiją, kuri viena tegali duoti liaudžiai gerovę, socialinį teisingumą ir taiką.

Išeinančio Peponio nekantriai laukė visas generalinis jo štabas, būrys darbo žmonių atstovų ir šiaip žioplių.

– Jei jam neduos išrišimo, – pareiškė Staigius, – tuojau paskelbsime protesto streiką. Čia tai jau ne juokų reikalas: tikėjimas yra vienas dalykas, o politika – kitas. Žmogus gali būti geras ir kiekvienai politinei srovei priklausydamas. Jau pats išpažinties atlikimas reiškia, kad neturima jokio noro kovoti prieš religiją!

Tuo tarpu Peponis, klūpodamas prie klausyklos langelio, stengėsi pamatyti Don Kamilio veidą.

– Ar galiu gauti išrišimą? – paklausė.

– Aišku, – atsakė Don Kamilis, – bet su sąlyga, kad už padarytas nuodėmes atliksi atgailą. Atgailai sukalbėsi keturias SVEIKA, MARIJA, tris GARBĖ DIEVUI TĖVUI ir penkiolika tūkstančių TĖVE MŪSŲ.

– Penkiolika tūkstančių TĖVE MŪSŲ?! – suriko Peponis. – Kur tamstos protas?

– Mano protas veikia, brolau: elgiuosi pagal savo kunigišką sąžinę. Išklausęs tavo nuodėmių, neatsisakau išrišti, bet su sąlyga, kad atliksi užduotą atgailą. Kai tu sukalbėsi keturias SVEIKA, MARIJA, tris GARBĖ DIEVUI TĖVUI ir penkiolika tūkstančių TĖVE MŪSŲ, galėsi jaustis esąs išrištas. Telaimina tave Dievas!

Don Kamilis, išėjęs iš klausyklos, nužingsniavo į zakristiją.

Netrukus Peponis jį pasivijo pakeliui į kleboniją.

– Tamsta nori iš manęs pasijuokti! – tarė Peponis.
– Penkiolika tūkstančių TĖVE MŪSŲ!

– Aš neverčiu jų kalbėti: jei nori gauti išrišimą – sukalbėsi, jei ne – nekalbėk. Aš nevaržau jūsų laisvės ir galite elgtis kaip patinka: kalbėti arba ne. Aš esu teisus prieš Dievo ir žmonių įstatymus: nedaviau jums atgailos, kurios negalėtumėte atlikti. Visai lengvai galite sukalbėti po penkis TĖVE MŪSŲ per minutę, tai yra tris šimtus per valandą, septynis tūkstančius du šimtus per parą. Pridėkite dar kokią minutę retkarčiais atsikvėpti ir pamatysite, kad per pustrėčios paros juos sukalbėsite. Kai kurie žmonės atgailaudami nevalgo ištisą savaitę – jūs galite pabūti nevalgę pustrėčios paros. Ne-reikalauju to, kas neįmanoma. Aišku, aš jus dvasiškai stiprinsiu ir protarpiais ateisiu į bažnyčią kartu pabūti ir pasaugoti, kad neužmigtumėte.

Peponis išsišiepė.

– Ir visa tai dėl to, kad pasakiau balsuosiąs už komunistus?

– Nieko panašaus! Visa tai yra dėl to, kad, atkreipęs dėmesį į visas jūsų nuodėmes, įsitikinau, jog norint atkurti jūsų prarastą pusiausvyrą būtinai reikia dvi ar tris dienas atitrūkti nuo gyvenimo pagundų ir pabūti kartu su Kristumi.

– Geriau vienam, negu blogoj draugijoj! – sušvokštė Peponis.

– Po šio piktžodžiavimo, kad gautum išrišimą, turėsi sukalbėti trisdešimt tūkstančių TĖVE MŪSŲ, – pasakė Don Kamilis.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracijos

Józef Mackiewicz. KELIAS Į NIEKUR

Iš lenkų kalbos vertė Leonardas Vilkas

Romane atkuriamas 1940–1941 m. sovietinės okupacijos laikotarpis Vilniaus krašte. Veikėjų likimai, pagrįsti tikrais faktais, čia realistiškai supinami į sovietizuojamos visuomenės irimo kroniką.

J. Mackiewiczus (1902–1985) – talentingas lenkų rašytojas ir publicistas. Visada gindamas tautinių mažumų interesus, pasaulėžiūra pranokstantis bet kokias nacionalistinio patriotinio priklausomumo ribas, lenkams jis atrodė neatleistinai „proletuviškas“, lietuviams – pernelyg laisvamaniškas. Tad ir jo kvietimas bendro likimo susietas tautas atidėti tarpusavio vaidus ir vieningai priešintis istorijoje analogų neturinčiai totalinei vergijai – komunizmui – nebuvo išgirstas. Iš arti matęs Panerių baisumus ir Katynės aukas, Mackiewiczus be paliovos rašė apie komunizmo žalą („Vokiečiai į mus šaudė, o sovietai mus ima plikomis rankomis“), savo kūriniuose nesivaikydamas intelektualinių madų, bet vadovaudamasis principu „įdomi tik tiesa“. Rytų Europos gyventojams tebesvarstant „bloga“ ir „mažiau bloga politinė santvarka“ kategorijomis, pasitraukė į Vakarus. Mirė emigracijoje. „Kelias į niekur“ – pirmoji Lietuvos skaitytojo pažintis su šia užmarštin nustumta, didžia Vilniaus asmenybe.

☪ AIDAI ☪

Atpirkimas iš vidaus

Ramūnas AUŠROTAS

Viename tarptautiniame seminare sutikau netikintį žmogų, kuriam buvo skaudu, kad Katalikų Bažnyčia turi per daug turto. Nustebau, nes lig tol maniau, jog toks požiūris jau pasenęs. Tada pagalvojau, kad šis asmuo visiškai nieko nežino apie dabartinę Bažnyčios padėtį. Šiek tiek vėliau eiliniame „Kino“ žurnalo numeryje užtikau straipsnį apie Algimanto Maceinos filmą „Kad mano namai būtų pilni“ (2007). Autorė apgailestavo, kad juostoje rodomi nuo priklausomybių besivaduojantys žmonės nerūpi net Bažnyčia. Tada susimąsčiau. Ir supratau, kad šie abu žmonės su Katalikų Bažnyčia sieja kitokius lūkesčius negu aš. Būdami netikintys, jie mato ją tik kaip socialinę instituciją, neatliekančią savo misijos. Kaip pasakytų Karlas Marksas, nepakankamai veiksmingai dalijančią opiumą liaudžiai.

Katalikų Bažnyčios misijos sampratą pradėta siaurinti Naujaisiais laikais viliantis, jog senas institucijas pakeitus naujomis įmanoma iš esmės pataisyti žmonijos būtį. Ilgainiui paaiškėjo, kad tokia viltis tebuvo kvailių motina. Benediktas XVI enciklikoje *Spe Salvi* („Išgelbėti viltimi“) šias pastangas įvardijo kaip bandymą žmogų atpirkti iš išorės, pamirštant, jog tai neįmanoma, jei jis nėra atperkamas iš vidaus.

Nūdienis pasaulis jau nebemano, kad kokia nors visuomeninė socialinė įstaiga gali sukurti rojų žemėje, tačiau vis dar tiki, jog tai gali padaryti pavienis individas. Todėl išganymo žvilgsnis nuo tokios institucijos vis dažniau krypsta į asmenį. Šį procesą būtų galima pavadinti sekuliariu bandymu atpirkti žmogų iš vidaus. Tiksliau, *at-si-pirkti*, nes tai daroma paties asmens pastangomis. Joga, vegetarizmas ir veganizmas – tai tik kelios iš daugelio priemonių, skirtų netikusiai civilizuoto žmogaus gyvenimui atpirkti. Jas visas ženklina noras kokybiškai pagerinti esamą būtį; šiaip tai gerai, tačiau šis noras stokoja eschatologinės, arba amžinojo gyvenimo, perspektyvos (dar nesutikau nė vieno vegetaro, juo esančio todėl, kad norėtų grįžti į būklę iki nuopuolio). Paprasčiau tariant, norima sukurti vidinį rojų, t. y. išganyti save šiam gyvenimui.

Kaip „galimas“ šis atpirkimas iš vidaus, bando parodyti britų režisierius Mike'as Leigh'as filme „Vėjavaikė“ (*Happy-go-lucky*, 2008). Popi (Poppy) – jauna, trykštanti optimizmu, spalvingai besirengianti ir dar spalvingiau besielgianti pradinės mokyklos mokytoja – įkūnija tam tikrą šiuolaikinio žmogaus tipą. Tai savo malonumui gyvenantis, neskubantis suaugti (kam suaugti, jei galima nesuaugti) ir kam nors įsipareigoti, socialiai aktyvus ir neužmirštantis padaryti vieno kito gero darbo kitiems (pvz., rūšiuojant atliekas ar pasisakant prieš Trečiojo pasaulio išnaudojimą) asmuo. Popi personažu M. Leigh'as neabejotinai kursto žiūrovą pasvarstyti, kas yra branda ir kokia turėtų būti brandaus žmogaus išvaizda bei raiška. Tačiau juostoje daug svarbesnis laimės klausimas. Režisieriaus požiūriu, Popi neabejotinai laiminga (filmo dramaturgija pagrįsta jos ir kitų veikėjų, kurie yra nelaimingi, priešprieša). Svarbu pabrėžti, kad ji laiminga ne dėl to, kad jos vaikystė buvo graži, be

medinių žaislų, o todėl, kad paprasčiausiai pasirinko tokia būti. Filmą tarsi kuria iliuziją, kad *at-si-pirkimas* gali būti lengvas, priešingas sunkiam krikščioniškajam išganymo keliui. Tačiau M. Leigh'as nebūtų genialus režisierius, jei pats savimi nesuabejotų. Vienoje scenoje matome statiską, erdvėje pakibusį stambaus plano kadra, kuriame Popi staiga pasirodo ir dingsta. Ji šokinėja ant batuto. Šuolis pamažu silpnėja, ji tepakyla iki kadro vidurio, paskui tik iki krašto, o galiausiai jos visai nebe-matome. Kamera kurį laiką fiksuoja šį tuščią kadra. Ar jis atsitiktinis? Abejoju. Ir prisimenu psichoterapeuto Gintaro Vaitoskos įžvalgą apie Pepės Ilgakojinės sindromą: bandant pačiai save pakelti ilgainiui gali iškrypti stuburas.

Ką aš, kaip krikščionis, galėčiau pasiūlyti šiai moteriai? Tik neskubėkime siūlyti amžinojo gyvenimo, nes, kaip liudija „Vėjavaikė“, ne jis, o laimė yra svarbiausias šiuolaikinio žmogaus lūkestis. Ir akivaizdu, kad jis šio lūkesčio nesieja su Bažnyčia. Ne tik todėl,

Kadras iš filmo „Vėjavaikė“

kad, būdamas netikintis, jis neteisingai supranta jos misiją. Drįsčiau sakyti, kad ji per ilgai buvo sergančių ir kenčiančių Bažnyčia. Atėjo laikas jai tapti žmonių, kurie nori būti laimingi, Bažnyčia. Juk Geroji Naujiena skirta visiems ir, kaip įvardija Benediktas XVI, ji yra ne informacinė, bet performacinė, t. y. perkeičianti, leidžianti ne tik protu suvokti, bet jau dabar patirti būsimą amžinojo gyvenimo skonį. Kas turi ausis, teklauso!

O gal vaikeliui trūksta geležies?

Gydytojo Petro paskaitėlė

Iš patirties ir iš nuogirdų puikiai žinome, jog tėvai dėl vaikų pasirenge didžiausioms aukoms, kad tik šie gerai valgytų ir lygiai taip pat gerai mokytųsi. Nuo pat mažylio gimimo negailime lėšų ir pastangų jį maitindami. Bet štai jis jau mokinukas. Vaikštome iš paskos su lėkšte, brukame visokius valgius, užkandėles. Ar visada stengiamės vaikeliui įpiršti tai, ko jam labiausiai reikia?

Mūsų mokinukas ima vangiai keltis rytais, greit pavargsta, negali susikaupti ruošdamas pamokas, slankioja iš kampo į kampą, mokykloje sėdi išsiblaškęs ir svajoja apie dangiškus migdolus. Kartu su mokytoja tvirtai nusprendžiame: tingi. Mums net į galvą neateina, kad vaikelio organizmui trūksta geležies. Juk taip stengiamės, kad būtų sočiai ir gausiai pavalgęs! Alkanas jis niekada nebūna! Tačiau minėti simptomai gali signalizuoti, kad mūsų mokinuko mityba pernelyg vienoda ir joje stinga tos vienintelės sudėtinės, neapsakomai augančiam organizmui svarbios dalelės – geležies. Jeigu jos trūkumas nebus laiku pašalintas, sutrikęs dėmesingumas virs apatija, paskui atsiras ir plika akimi matomų požymių: ims lūžinėti nagai, sumenkės ir slinks plaukai, sutrūkinės lūpų kampučiai. Galiausiai gydytojas pediatras diagnozuos anemiją, t. y. mažakraujystę.

Suaugusiųjų ir vaikų gyvenime labai daug kas greitai kinta, bet tik ne mitybos įpročiai. Valgome daug, dažniausiai per daug, sočiai. Deja, tarp valgymų darome ilgą pertrauką, kas itin nepalanku augančiam organizmui. Vaikai alkį marina traškučiais, bandelėmis, saldžiais batonėliais, kokakola. Geriausiu atveju ima iš šaldytuvo ir valgo, kas pakliūva. Nustatyta, kad mūsų vaikai gauna vos 80 nuošimčių jiems reikalingos geležies ir net 120 nuošimčių

riebalų. Taigi, vieno 20 proc. per daug, kito – tiek pat per mažai.

Racionali mityba turi atitikti amžių, sveikatos būklę, lytį, darbo pobūdį, išeikvojamos energijos kiekį. Čia prisiminkime, kad didžiuma vaikų labai daug juda, be to, nemažai jų dar ir sportuoja. Dieta turi patenkinti geležies, baltymų, magnio, kalcio, visų mikroelementų bei vitaminų poreikius organizme. Todėl mokyklinio amžiaus vaikas turi valgyti reguliariai ir dažnai, geriausiai – penkis kartus per dieną. Taigi: pusryčiai, priešpiečiai, pietūs, pavakariai ir vakarienė. Nepakenks ir naktipiečiai. Mokinuko racione turi būti kepenėlių, liesos mėsos, barščių ar burokėlių salotų, porų, špinatų, lapinių salotų, svogūnų laiškų, petražolių lapelių, džiovintų vaisių, riešutų, kakavos. Nepakenks ir šiek tiek šokolado.

Pediatrai teigia, kad iki 15 val. vaikas turi suvalgyti tris ketvirtadalius dienos davinio. Todėl pusryčiai ir priešpiečiai turėtų sudaryti po 10 proc., pie-

tūs – 40, pavakariai ir vakarienė – po 20 proc. Svarbiausi yra pietūs. Geriausia, kai jie valgomi namuose, nes mokykliniai niekada neprilygs naminiams.

Vaikui per parą reikia daugiau kalorijų nei suaugusiam. 2000 kalorijų yra būtinybė. Todėl jis turi suvalgyti (kuo vaikas vyresnis, tuo daugiau) grūdinio maisto nuo 250 g, pieno produktų iki 1 kg, vieną kiaušinį, 100 g liesos mėsos, 20 g sviesto, tiek pat kitų riebalų, dvi bulves, 45 g cukraus ir saldumynų, o daržovių ir vaisių – neribotą kiekį.

Dabar dietologai dažnai pabrėžia, jog neverta žavėtis egzotiškais vaisiais ir kitose šalyse išaugintomis daržovėmis. Ilgai laikomi ir chemiškai apdoroti šie produktai ne tik netenka didelės dalies naudingų savybių, bet gali būti netgi nuodingi, ypač jei juos nerūpestingai plauname. Geriau sugrįžti prie mūsųose užaugintų burokėlių, kopūstų, bulvių, salotų ir t. t. Pasitelkdama šie tiek fantazijos rūpestinga mama iš šių produktų gali pagaminti tokių gardumynų, kad oho! Ir visai neblogai bus, jei naktipiečiams mūsų džiaugsmelis išgers stiklinę šilto pieno.

Būtinai kreipkime dėmesį į atžalos nagučius, plaukelius ir veidelio odą! Be to, neskubėkime vaikelio kaltinti tingėjimu. O jei jam tikrai trūksta geležies?

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Močiutės ir anūkėliai

Vanda IBIANSKA

Vaikai ir televizija

Kadangi televizija mus valdo, o vaikus ji (ir ne tik ji) liepia auklėti skiepijant dorovę ir neprievartą, šis auklėjimo baras tapo itin delikatus ir svarbus. Mat televizorius už vaiką nėra menkesnis, todėl jo išjungti nieku gyvu nevalia. Tuo pat metu visiems žinoma, kad kol veikia televizorius, vaiko užmigdyti irgi nepavyks. Žiūrėdamas kartu su mumis jis įkyriai klausinės, tad turime būti pasirengę atsakyti. Štai kai kurie matomų vaizdų ir atsakymų pavyzdžiai.

Ponas muša ponią. – *Ji gerai žino už ką.*

Ponia muša poną. – *Naivuolė, mano, kad tai padės.*

Ponia ir ponas nuogi guli apsikabinę lovoje. – *Jeigu negulėtų apsikabinę, iškristų iš lovos, nes ji siaura.*

Į šaltkalvį panašus ponas tamsoje išlaužia seifą. – *Šaltkalvis labai mandagus, nenori niekam trukdyti, todėl ir nedega šviesos. O seifą išlaužia, nes kažkur pasimetė raktas.*

Nenoriai žvelgdama į poną, ponia šauna jam tiesiai į širdį. – *Nenoriai todėl, kad ponia labai bijo garsių šūvių.*

Restorane ponas tvoja kitam ponui kumščiu per galvą. – *Mat po ranka nėra butelio ar kėdės, tad naudojasi tuo, ką turi.*

Ponia puola po traukiniu. – *Jinai neturėjo pasirinkimo, nes tada nebuvo automobilių.*

Ponas pasmaugia ponią, o paskui pats nusiduria. – *Negyva ponia negali atsilyginti jį pasmaugdama, todėl ponas priverstas pats nusidurti.*

Ponas reikalauja iš ponios pinigų už pagrobtą vaiką. – *Pinigai ponui reikalingi, o vaikas – ne.*

Ponia bučiuoja nukirstą vyro galvą, kurią jai atnešė ant padėklo. – *Šviežiai nukirsta galva suteptų brangią ponios suknią, todėl ji ant padėklo.*

Ponas įsmeigia poniai durklą į širdį, o paskui parkrinta apkabindamas jos lavoną. – *Ponas pasitikrina, ar gerai įdūrė.*

Ponas griebia ponią, o ji surinka. – *Ponia rėkia duodama ponui suprasti, kad ji žino, kuo visa tai baigsis.*

Ponas griebia ponią, o ji nerėkia. – *Ponas visai be reikalo griebia tą ponią.*

Dvi ponios mušasi. – *Joms nusibodo dalytis vienu ir tuo pačiu ponu.*

Du ponai mušasi. – *Jiems atrodo, kad pasaulyje yra tik viena ponia.*

Ponas bučiuoja poniai į lūpas. – *Tikriausiai tuo nesibaigs.*

Ponia nusirengia pono akivaizdoje. – *Ponas irgi tuoj nusirengs.*

Ponia dainuodama įsimeigia peilį į pilvą. – *Dainuodama ponia supranta, kad balso tai ji neturi, todėl nusprendžia viskam padaryti galą peiliu, paprastai laikomu virtuvinės spintelės stalčiuje.*

Svirduliuodamas ponas grįžta namo, o ponia jam sako: „Vėl prisilakei!“ – *Ponia turi ilgametę patirtį su tuo ponu, todėl gerai žino, ką sako.*

Tarpuvartėje stovinti ir rūkanti ponia sako praeinančiam ponui: „Eik su manim, katinėli!“ – *Poniai atrodo, kad ji pelytė, todėl ir vadina poną katinėliu.*

Lovoje su ponu gulinti ponia, išgirdusi, jog kažkas rakina duris, sušunka: „Vyras!“ – *Šitaip ponia nuramina su ja gulintį poną, kad atėjo ne vagis ar ne šiaip koks svetimas, bet jai gerai pažįstamas žmogus.*

Aštuoni skrybėlėti juodais drabužiais vilkintys ponai iš automatų šaudo į vieną už statinės pasislėpusį poną. – *Nežinia, kodėl jie taip daro, užuot paprašę jį išeiti ir nušovę vienu šūviu. Tik šovinius be reikalo eikvoja.*

Ponui kalbantis su ponia, jam taip išpučia pilvą, jog jis pakyla į orą. – *Ponas elgiasi neprotingai, nes galėtų atsiprašęs ponios pajėgti į šoną ir garsiai pukštelėti, tada nereikėtų kilti į orą.*

Vienas vienokios politikos ponas garsiai apsižodžiuoja su kitu kitokios politikos ponu. – *Ponai nepasidalija pinigų, apie kuriuos niekas garsiai ir atvirai nekalba. Ponios čia niekuo dėtos, nes ponams jų arba jau nebereikia, arba jau turi kitas (kartais net po dvi).*

Tokių ir panašių atsakymų jūs turite būti sukaupę pakankamai ir pasirengę kiekvieną akimirką galimam vaiko klausimui: „O ką tas ponas daro?“, „Kodėl jie abu guli nuogi?“ ir t. t., ir pan. Svarbu, kad vaikelis ekrane neižvelgtų smurto ar užuominų apie seksą.

Gyvenimas kaip senas vynas

Vaikaičių auklėjimas

Kadangi jūsų vaikai, t. y. anūkų tėvai, neturi jokios pedagoginės ir gyvenimiškos patirties, tai mažųjų auklėjimo jiems patikėti šiukštu nevalia! Kol vaikaičiai dar visai pipiriukai, jūs griežtai laikotės tam tikrų taisyklių. Štai svarbiausios iš jų:

- ▶ vaikeliai leidžiama absoliučiai viskas, kitaip bus traumuojama jo gležna psichika;
- ▶ saldumynais džiaugsmelis primaitinamas slapta nuo tėvų;
- ▶ nusivedus vaikatį į bažnyčią, jam leidžiama laskyti, lipti ant altoriaus, garsiai ūbauti, šūkalioti, nes juk tai – mažylis, o jūs kažką miglotai prisimenate apie Kristų ir vaikus, tiesa, ką konkrečiai, pasakyti negalėtumėte;
- ▶ nepaisydami stuburo skausmų, širdies ligų ir aukšto kraujospūdžio, jūs vedžiojate jau paaugusį vaikai-

tį į muzikos pamokas (būtina!), chorą, piešimo bei pramoginių šokių būrelius, jodinėjimo užsiėmimus ir... visur spėjate;

- ▶ kai anūkelei praeina balso mutacija, nunešate į lombardą briliantus, kuriais puošėsi dar jūsų proprosenelė, ir nuperkate savajam „turteliui“ motociklą, populiariai vadinamą *britva*, o paskui ramiai laukiate vaikaičio laidotuvių;
- ▶ mylimai, pačiai protingiausiai (dėl to niekam neturi kilti abejonių), gražiausiai ir gabiausiai (mokytojai niekam tikę ir nemoka dirbti savo darbo) anūkelei kasdien skaitote paskaitėlių-prisiminimą, kaip jūs jos metų būdama į berniukus nei akių nedrįsdavote pakelti, o senelis jus pirmą kartą pabučiavo tik po vestuvių;
- ▶ iki šių paskaitėlių laikotarpio, t. y. kai anūkelei dar tik 16–17 metų, nuodugniai papasakojate, iš kur atsiranda vaikai (tinka variantai su kopūstais, gandrais, angelėliais);
- ▶ žiemą vasarą nepamirštate priminti mergaitei, kad užsivilkę šiltas kelnaites, tas pačias, kurias jūs kitados su tokiu vargu gavote ir kurios vadinamos *maruskomis* arba *partizankėmis*.

Kažkaip keistai susiklosto, kad visiškai neklausydami senelių ir nė kiek neatsižvelgdami į begalinius jų pamokymus, vaikaičiai vis tiek juos labai myli. Tad ar gali būti didesnis atlygis už jūsų meilę ir pedagogines pastangas?

Silvijos Knežekytės nuotrauka

Šypsenos be raukšlių

Mieli mokiniai, jeigu vėluojate į pamokas, prašome eiti dešine koridoriaus puse, kad kaktomuša nesusidurtumėte su tais, kurie bėga iš pamokų. Ačiū už dėmesį. Mokyklos direktoriaus pavaduotoja.

* * *

Nesijaudinkit, kad sėdit nieko neveikdami. Gali būti, kad jūs tuo metu galvojate!

* * *

Kalorijos – tai tokios mažos bjaurybės, kurios ateina naktimis ir sumažina drabužius.

* * *

Bestuburiams gerai – jų nekankina radikulitas.

* * *

Klierikas klausia seminarijos dvasios tėvo:

– Tėve, koks turi būti pamokslas?

– Jis turi turėti gerą pradžią ir gerą pabaigą. O tau reikės kuo labiau vieną prie kito priartinti.

* * *

Po matematikos kontrolinio kalbasi du bičiuliai:

– Kiek užduočių išsprendei?

– Nė vienos. O tu?

– Irgi nė vienos.

– Et, mokytoja vėl apkaltins, kad vienas nuo kito nusirašėme.

* * *

Padedu suliesėti! Apsiimu už jus pietauti ir vakarienai. Studentas N.

* * *

Policininkas skambina prie buto durų, jas atidaro jaunuolis. Policininkas sako:

– Tamstos kaimynai skundžiasi, kad iš jūsų buto sklinda deginamų skudurų kvapas ir garsus juokas. Ar galite paaiškinti, ką čia veikiate?

Vaikinas pasikrapšto pakaušį:

– Na, deginame skudurus, juokiamės...